

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

LEINO PUKEUTUU MUSIIKKIIN

Eero Lasorla

Opinnäytetyö
Joulukuu 2016
Muusikon koulutusohjelma
Esittävä säveltaide

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Muusikon koulutusohjelma
Esittävän säveltaiteen suuntautumisvaihtoehto

LASORLA, EERO:
Leino pukeutuu musiikkiin

Opinnäytetyö 46 sivua, joista liitteitä 8 sivua
Joulukuu 2016

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli tutustua Eino Leinoon henkilöhahmona ja analysoida Leinoon runoja, sekä niihin sävellettyä musiikkia. Tarkemmin ottaen käsittelin opinnäytetyössäni neljää Leinoon runoa ja kahdeksaa niihin sävellettyä kappaletta. Runot joita käsittelin, olivat Omenankukat, Hän onneton rannalle uinui, Yö, sekä Aamulaulu. Säveltäjät joita tarkastelin, olivat Oskar Merikanto, Erkki Melartin, Toivo Kuula, Antti Virtalaine ja Juhana Mattila.

Opinnäytetyöni oli taiteellinen, eli opinnäytetyöhön kuului yhtenä oleellisena osana konsertti opinnäyttyessä käsittelemistäni runoista ja kappaleista. Konsertti oli 8.12.2016 kello 15:00 Pyynikinlinnassa, eli Emil Aaltosen museossa. Konsertissa luin runon, jonka jälkeen esitimme runosta kaksi erilaista sävellystä. Näin kuuliija pääsi kokemaan eri taiteen tasoja, jotka jäisivät muuten helposti huomaamatta.

Opinnäytetyöni sisältää myös keskeisimmät runoanalyysin termit, joiden avulla lukija pysyy paremmin mukana analyysin sisällössä. Analyysissä käsittelin jokaisesta runosta aihetta, runon puhujaa eli ääntä, runon rakennetta ja lopuksi tein kustakin runosta oman tulkintani.

Musiikillisessa analyysissä en keskittynyt tarkkaan tieteelliseen analyysiin, vaan pääasiallisesti pyrin analysoimaan sitä, miten säveltäjä on pukeutunut runon musiikilliseen ulkoasuun. Sävellysten analyysissä on mukana myös nuottiesimerkkejä, joiden kautta pääsee kurkistamaan myös musiikin sisälle.

Lopuksi kerroin lyhyesti ohjelmiston valinnasta, mitä konsertin valmisteluun liittyi, minkälaista materiaalia tuotin konsertin promootiota varten ja viimeiseksi muutamia huomioita itse konsertista.

Asiasanat: runous, runo, musiikki, leino, eino, laulaminen, laulu, analyysi, analysointi, merikanto, melartin, kuula, virtualaine, mattila, lasorla

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Music
Option of Performing Arts

LASORLA, EERO:
Leino Dresses in Music

Bachelor's thesis 46 pages, appendices 8 pages
December 2016

The main goal of this thesis was to become to know the character of Eino Leino better and analyze the poetry of Leino as well as music that has been composed to that poetry. To be more specific, this thesis deals with four poems and eight songs, that is, two songs per poem. The poems that are discussed are: Omenankukat (Apple Blossoms), Hän onneton rannalle uinui (Unfortunate Who Slept on the Shore), Yö (Night), sekä Aamulaulu (Morning Song). The composers that are examined include Oskar Merikanto, Erkki Melartin, Toivo Kuula, Antti Virtalaine, and Juhana Mattila.

This thesis was artistic, that is, one important part of the thesis was to hold a concert that was about the poems and the songs that were researched. The concert was held on the 8th of December 2016 at three o'clock in the afternoon at Pyynikinlinna (Castle of Pyynikki), that is, the museum of Emil Aaltonen. In the concert I read a poem and after that we performed two different compositions from the poem. This way the audience was able to experience different levels of art, which so often go by unnoticed.

My thesis also includes the most basic terms that are used to analyze poetry and by which the reader can follow the analysis more easily. From each poem I analyzed the subject, the speaker or the voice of the poem, the structure, and finally I made my own analysis on each one of them. Within the musical analysis I did not focus on the specific scientific structure but instead mainly tried to analyze how the composer was dressing the poem into its musical layout. In the musical analysis, there are some musical examples, by which one is able to peek inside the music.

Finally, I will tell briefly about selecting the program, the preparation of the concert, the promotion material and lastly some notes about the concert.

Key words: poetry, poem, music, leino, singing, song, analysis, analyze, merikanto, melartin, kuula, virtalaine, mattila, lasorla

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	EINO LEINO	8
2.1	Varhaiset vaiheet.....	8
2.2	Nuori aikuinen Leino	9
2.3	Matka Italiaan ja boheemi kausi	10
2.4	Vaikeat vuodet ja matka Viroon	11
2.5	Viimeiset vuodet	12
3	RUNO.....	14
3.1	Termit.....	14
3.1.1	Runoanalyysi.....	14
3.1.2	Runon kielikuvat	17
3.1.3	Runon lausemuodot.....	17
3.2	Runoanalyysi	19
3.2.1	Omenakukat	19
3.2.2	Hän onneton rannalle uinui	21
3.2.3	Yö.....	23
3.2.4	Aamulaulu	25
4	MUSIIKKI.....	28
4.1	Omenankukat - Merikanto	28
4.2	Omenankukat - Melartin	29
4.3	Rannalle nukkunut – Melartin	31
4.4	Hän onneton rannalle uinui –Virtalaine.....	33
4.5	Yö - Kuula	35
4.6	Yö - Virtalaine	37
4.7	Aamulaulu – Kuula	39
4.8	Aamulaulu – Mattila	40
5	KONSERTTI.....	43
5.1	Ohjelmisto.....	43
5.2	Harjoitusprosessi.....	45
5.3	Konserttipaikka	45
5.4	Promootio.....	45
5.5	Konsertti.....	46
6	POHDINTA.....	47
	LÄHTEET.....	49
	LIITTEET	50
	Liite 1. Konserttijuliste.....	50

Liite 2. Digitaalinen mainos tapahtumaruudulle	51
Liite 3. Kuvankaappaus sosiaalisesta mediasta, Facebook	52
Liite 4. Käsiohjelma	53
Liite 5. Konsertin tallenne	57

1 JOHDANTO

Kiinnostukseni Eino Leinoa kohtaan on ollut tiedostamattani mukana jo vuosien ajan laulaessani suomalaisia yksinlauluja. Kun aloin ammattiopintojeni aikana perehtyä tarkemmin aiheeseen, kenen lauluja laulan, hyvin useasti löysin laulujen tekstin takaa Eino Leinon lyriikan. Kesän 2016 lopussa tein ystäväni säveltäjä/kirkkomuusikko Antti Virtalaineen kanssa konsertin Merikarvian kirkossa jossa kantaesitimme Antin kanssa kaksi hienoa yksinlaulua Leinon runoihin: *Hän onneton rannalle uinui* sekä *Yö*. Lisäksi meillä oli kyseisessä konsertissa mukana myös Oskar Merikannon *Omenankukat*, joka sekin on sävelletty Leinon runoon. Tämän lisäksi sain myöhemmin ystävältäni säveltäjä sekä pianisti Juhana Mattilalta hänen säveltämänsä *Aamulaulun* nuotin, joka sekin oli sävelletty Leinon runoon. Valitessani aihetta opinnäytteelleni tuntui luonnolliselta käsitellä Leinon elämää sekä runoutta syvällisemmin ja sitä kautta päädyin tutkimaan Leinon runoja ja miten säveltäjät ovat niitä käsitelleet, sekä miten itse koen Leinon runouden.

Opinnäytetyössäni käsittelen siis Eino Leinon elämää, sekä runon ja tekstin yhteyttä – tarkemmin sanottuna muutamien Eino Leinon runojen yhteyttä sävellyksiin. Käsittelen runoja *Sata ja yksi laulua: Omenankukat* (1989), *Yökehäjä: Hämärissä sikermä: Hän onneton rannalle uinui* (1987), sekä runoja *Hiihtäjän virsiä: Yö* (1900) ja *Sata ja yksi laulua: Aamulaulu* (1989). Säveltäjät joita tarkastelin ja jotka olivat säveltäneet kyseisiin runoihin lauluja ovat Oskar Merikanto, Toivo Kuula, Erkki Melartin, Antti Virtalaine ja Juhana Mattila. Kaksi viimeistä ovat, kuten jo mainitsin hyviä ystäviäni ja otin heidän sävellyksensä mukaan siksi, että pidän heidän säveltämästään musiikista sekä myös siksi, että he ovat elossa olevia säveltäjiä. Tämä mahdollisti sen, että saatoin kysyä säveltäjiltä itseltään mitä he olivat ajatelleet.

Ensin kerron Eino Leinosta ja hänen elämästään. Käytän apuna tähän Hannu Mäkelän (2003) kirjoittamaa elämänekertaa kirjassa *Virta venettä vie* (Leino & Mäkelä 2003). Selvitin runoanalyysin käsitteet ja listasin tärkeimmät termit opinnäytteeni tueksi, helpottamaan analyysiä ja selventämään lukijalle termejä. Kirjoitin runoista analyysit, jotka sisältävät myös oman tulkintani. Musiikista tein analyysin kuulokuvan ja nuotin kanssa. Musiikkianalyysin lomassa on nuottiesimerkkejä tukemassa luetun ymmärtämistä.

Opinnäytteen pääpaino ei ollut kirjallisessa työssä, vaan taiteellisessa osuudessa. Pidimme pianisti Juhana Mattilan kanssa konsertin, joka kantoi nimeä ”Leino pukeutuu musiikkiin”. Konsertti oli suomalaisen musiikin päivänä ja Sibeliuksen syntymäpäivänä, joulukuun kahdeksas 2016. Tapahtumapaikaksi valikoitui Pyynikinlinna eli Emil Aaltosen museo osoitteessa Mariankatu 40 Tampereella. Konsertin tehtävänä oli oman oppimisprosessin lisäksi antaa kuulijalle kokemus taiteen eri tasoista: runosta ja kahdesta runoon sävelletystä kappaleesta. Toivoin antavani tällä tavoin yleisölle monipuolisen taiteellisen elämyksen.

Kerron tässä opinnäytteessä myös lyhyesti ohjelmiston valinnasta, harjoitusprosessista, konserttipaikan valinnasta, promootiomateriaalista konserttia varten ja tietysti myös itse konsertista. Koin että opinnäytetyö syvensi konsertin tulkintaa ja antoi eväitä tuleville vuosille. Lisäksi aiheesta on minulle hyötyä, sillä laulajan työssä olen tekemisissä tekstin ja musiikin välisen yhteyden kanssa päivittäin.

Toivon opinnäytetyöstäni olevan apuna laulajille ja liedpianisteille, sekä kaikille joita kiinnostaa kuinka Leinon runokieli pukeutuu musiikkiin, kuinka runoja analysoidaan tai ylipäätään se, miten teksti ja musiikki kommunikoivat keskenään.

2 EINO LEINO

1900-luvun ensimmäinen vuosikymmen oli suomalaisessa runoudessa uudistumisen aikaa ja tämän uudistumisen keskeinen tekijä oli Eino Leino. (Korhonen 2003)

2.1 Varhaiset vaiheet

Eino Leino, oikealta nimeltään Armas Einar Leopold Lönnbohm, syntyi 6. heinäkuuta 1878 Paltamossa Kainuun maakunnassa ja kuoli 10. tammikuuta 1926 Tuusulassa Uudenmaan maakunnassa. Eino oli perheensä kuopus ja perheen kymmenes pidemmäksi aikaa eloon jäänyt lapsi. Isää oli suurimman osan ajasta työmatkoilla ja Eino viettikin lapsuutensa lähinnä äitinsä kanssa. Rakkaus hänen äitiään Anna Emilia Lönnbohmiä o.s. Kyreniusta kohtaan oli Leinon elämässä jotenkin määrittelevä tekijä. Lapsuudessa hän eli äitinsä kanssa ja nuoruudessaan kävi kirjeenvaihtoa tämän kanssa ollessaan pitempiä aikoja poissa kotoa mm. opiskelemassa. (Mäkelä 2003, 9-18)

Runous ja kirjallisuus olivat Leinon elämässä mukana alusta asti. Ehkä juuri äidin kanssa eletty lapsuus ilman isää, joka oli hyvin paljon poissa kotoa, herkisti Leinoa ja toi hänen kirjalliseen ilmaisuunsa tietyn aitouden ja ajattomuuden. Leino aloitti runojen kirjoittamisen jo varhaisella iällä ja hänen ensimmäinen runonsa *Epäilevä* syntyi vuoden 1887 lopulla Leinon ollessa yhdeksänvuotias. (Mäkelä 2003,12)

"Ainiaan lempeni
olet omaava,
sä täytät syömmeni,
neito ihana.

En tiedä saanenko
lempeäsi sun,
vai yksipuolinenko
lemp' on raukan mun."

"Aiheena on runouden muotokielen lisäksi Leinon elämää myöhemmin niin leimaava rakkaus, ja runon kysymykseen Leino sai hakea vastausta myöhemminkin; itse asiassa

koko ikänsä. Muistelmateoksessa *Elämäni* kuvakirja (1925) Leino kertoo, että hänen siskonsa löysi runon ja muutti lopun muotoon; "En tiedä saanenko / sun vastalempesi / vai yksipuolinenko / on hurja kiihkoni." (Mäkelä 2003, 12)

Hän oli jo nuorena etevä kielissä ja hän tekikin nuorena kirjoitusharrastuksensa sivussa käännöstyötä tuodakseen leipää pöytään. Leinon tie harrastelevasta runoilijasta ammattilaiseksi sisälsi kaikenlaista elämää, mutta nuoruusvuosina Leinon kehitykselle tärkeimpiä asioita olivat koulujen käyminen ja tietysti jatkuva kirjoittaminen. Isä kuoli vuonna 1980 Leinon ollessa vasta kahdentoista vuoden ikäinen. Isku oli Leinolle kova ja hän purki suruaan myös kirjoittamalla isän kuolemasta runoja. (Mäkelä 2003, 13-14)

Isän kuoleman jälkeen Leino haki Hämeenlinnaan lyseoon ja koulussa hän pärjäsikin mainiosti erinomaisen muistinsa tähden. Leinon elämässä onni ja epäonni vaihtelivat tiuhaan, kuten vuosien 1895 Leinon ollessa 18-vuotias. Hän valmistui ylioppilaaksi priimuksena ja pääsi kertomaan siitä myös vielä äidilleen, vaikka äiti oli sairastellut pahasti ja Leino oli ehtinyt jo kirjoittaa tälle jäähyväiskirjeenkin. Leino kirjautui Helsingin yliopistoon ja löysi uusia ystäviä, kuten Otto Manninen. Vain hieman myöhemmin Leino kuitenkin kuoli äitinsä kuolleen vuosien -85 ja -86 vaihteessa. Äidin kuoleman jätti syvän jäljen ja Leino todennäköisesti etsi vastinetta äidilleen lopun elämäänsä. (Mäkelä 2003, 14-20)

2.2 Nuori aikuinen Leino

Ystävyys Mannisen kanssa tuotti tuloksia jo seuraavana kesänä Mannisen luona Kangasniemellä, jossa Leino viimeisteli kokoelmansa *Yökehräjä*, joka ilmestyi samana syksynä 1897 ja josta tässä opinnäytteessä käsittelen runoa *Hän onneton rannalle uinui*. Leino kävi ulkomailla ensimmäisen kerran keväällä 1898 Berliinissä, jonne hän lähti ottaakseen etäisyyttä arjesta ja etsiäkseen elämän arvoituksen ratkaisua. Hänen piti kirjoittaa romaani, mutta se ei tullut valmiiksi, vaan sen sijaan romaanin osista syntyi runokokoelma *Sata ja yksi laulua* (1898), josta tässä opinnäytteessä käsittelen runoja *Omenankukat* ja *Aamulaulu*. Sata ja yksi laulua sai osakseen kritiikkiä, mutta paljon on hyvääkin kuten kolmiosainen runosarja *Hymni*, josta löytyy yksi Leinon tunnetuimmista runoista *Hymyilevä Apollo*. (Mäkelä 2003, 21-23)

Leino sai ensimmäisen vakituisen työn kuukausituloilla vuonna 1899, Päivälehdessä teatteri- ja kirjallisuuskriittikkona. Sen jälkeen hän ei enää jatkanut koulunkäyntiä. Runojen kirjoittaminenkin alkoi sujua ja samana vuonna ilmestyi runokokoelma *Ajan aalloilla* ja heti seuraavana vuonna *Hiihtäjän virsiä*, josta löytyy neljäs tässä opinnäytteessä käsittelemäni runo *Yö*. (Mäkelä 2003, 22-23)

Vuonna 1902 hän julkaisi Kangastuksia runokokoelman, joka sai julkisesti selvästi positiivisempaa vastaanottoa, kuin aiempi kirjallinen tuotanto. Ehkäpä jopa enemmän positiivista palautetta kuin negatiivista. Näihin aikoihin Leino rakastui ensimmäisen kerran ja rakkauden kohde oli hänen tuleva ensimmäinen vaimonsa Freya Schoultz, jolle hän myöhemmin kirjoitti yhden suomalaisen rakkauslyriikan hienoimmista teksteistä eli Nocturnen, jossa Leino viittaa vaimoonsa nimellä neiti kesäheinä. (Mäkelä 2003, 26-31)

Päivälehdessä jouduttua sensuurin lakkauttamaksi Leino siirtyi lehden toimituskunnan perustamien Helsingin Sanomien toimittajaksi. (Wikipedia 2016) Seuraavana vuonna Leino meni vihille Freya Schoultzin kanssa ja häämatkalla he kävivät Pariisissa. He saivat tyttären nimeltään Eya Helka, mutta Leinosta ei ollut koti-isäksi. Vuonna 1908 suhde Freyaan päättyi eroon lukuisten ongelmien saattelemana. (Mäkelä 2003, 31)

2.3 Matka Italiaan ja boheemi kausi

Eino halusi irtioton Suomesta ja päätti lähteä Roomaan tekemään Danten Jumalaisen näytelmän käännöstyötä. Mukaan matkalle hän pyysi hyvää ystäväänsä, ihastuksen kohdettaan ja kollegaansa L. Onervaa (Onerva Lehtinen, vuodesta 1905 Streng), joka lähti mukaan matkalle. Kirjoittamisesta Roomassa ei kuitenkaan tullut mitään, vaan boheemielämä vai voiton, johon Onerva kyllästyi seuraavana keväänä. He lähtivät Onervan kanssa keväällä 1909 takaisin Suomeen, mutta Leino jäi matkalla Berliiniin pohtimaan elämäänsä ja palasi vasta myöhemmin kotimaahansa. Palatessaan Leino oli aivan eri mies, kuin matkalle lähtiessään. Matkan jälkeen Onerva ihastui Madetojaan ja alkoi seurustella tämän kanssa. Leinoa Onervan suhde Madetojaan kismitti, käyttipä hän Madetojasta mm. nimitystä Lohipato kirjoittaessaan kirjeitä ystävälleen Onervalle. Onerva meni myöhemmin myös naimisiin Madetojan kanssa, tosin vasta vuonna 1918. Vaikka Leinon ja L. Onervan suhde ei vakiintunut avioliitoksi, heidän ystävyytensä ja yhteistyönsä jatkui Leinon kuolemaan asti. (Mäkelä 2003, 32-37)

Vuonna 1914 Leino tutustui ystävänsä Robert Kajanuksen tyttäreeseen, harpputaiteilija Aino Kajanukseen ja avioituikin tämän kanssa, mutta jo seuraavana vuonna hän jätti jälleen taakseen vakiintuneen elämänmenon. (Wikipedia 2016) Eron jälkeen Leino ajautui pahemman kerran hunningolle ja ensimmäisen maailmansodan puhjettua Wuolijoen perhe, pelasti Einon Helsingistä ja veivät tämän raitistumaan ja paranemaan Kukkia-järvelle Pirkanmaalle, jossa Leino oli kaukana Helsingistä ja rauhassa sodan hirveyksiltä. (Mäkelä 2003, 38-44)

Kukkian parantavan kesän jälkeen Leino kirjoitti jälleen ja otti ikuisuusprojektinsa Dante Alighierin Jumalaisen näytelmän käsittelyyn ja sai kuin saikin sen valmiiksi vuonna 1915. Kukkian kesän jälkeen sotaan oltiin jo totuttu ja Helsinki veti Leinoa puoleensa. Samaten Leino haaveili jälleen rakkaudesta Onervaan, vaikka tiesi tämän rakastavan Madetojaa. He myös Onervan kanssa yhdessä vapaaehtoisesti alkoivat toimittaa aikakauslehteä. Onervan kanssa työskentely ilmeisesti piristi Leinoa ja hän kirjoitti vuonna 1916 yhden pääteoksistaan Helkavirsien toisen sarjan. Leinon elämässä tämän toisen sarjan julkaisu oli suuri pettymys, sillä sen vastaanotto oli huonompaa kuin Helkavirsien ensimmäisen sarja, vaikka Leino itse koki teoksen olevan tasokkaampi ja syvällisempi kuin ensimmäinen osa. (Mäkelä 2003, 45-47)

2.4 Vaikeat vuodet ja matka Viroon

Vuonna 1916 Leino tapasi sattumalta Aino Kallaksen, eestiläisen diplomaatin vaimon ja vähitellen heidän elämänsä nivoutui yhteen. Leino raitistui Kallaksen toiveesta ja inspiroitui myös kirjoittamaan uudelleen pettymyksen jälkeen, jotka hän koki saatuaan raskasta kritiikkiä Helkavirsien toisesta sarjasta. Suomi itsenäistyi 1917 ja ensimmäisen maailmansodan leviäminen Suomeen vaikutti Leinoon masentavasti. Suomen sisällissodan puhjettua Leinon ystäväpiiri rakoili. Epäterveet elämäntavat yrittivät myös nujertaa Leinoa. Myös Einon suhde Aino Kallakseen päättyi Oskar Kallaksen ja Kallaksen suvun painostuksesta. Naiset tulivat ja menivät mutta ystävyys Onervaan säilyi. (Mäkelä 2003, 48-56)

Seuraavat vuodet olivat vaihtelevia. Leino asui milloin missäkin, sai apua mm. ystäviltään Manniselta ja Onervalta vaikeina aikoina. Itse asiassa Onervalla oli tästä eteenpäin yhä keskeisempi sija Leinon elämässä. Hänellä oli myös uusia ystäviä kuten virolainen Suitsin perhe. Virolaiset olivat kutsuneet Leinoa useampaan otteeseen vierailemaan maahansa ja kun elämä Suomessa vaikeutui merkittävästi, hän päätti vuonna 1921 lähteä matkalle etelänaapuriin. Matkaoppaaksi hänelle lähti ystävänsä Aino Thuvón-Suits. Vastaanotto Virossa oli niin mairitteleva, että Leino päätti, ettei halua enää palata Suomeen ja kirjoitti myös Eestin tasavallan ensimmäiselle kansalaiselle, presidentiksi valitulle Konstantin Pätsille: ”Ottakaa minut omaksi alamaiseksenne.” Kansalaisuutta hän ei kuitenkaan koskaan saanut ja joutui palaamaan Suomeen, vaikka Suomessa hän tunsi itsensä ulkopuoliseksi. (Mäkelä 2003, 56-60)

Leino asui matkan jälkeen 1921 Aino Suitsin luona pitkät ajat. Leino avioitui ystävänsä veljentyttären nuoren Hanna Laitisen kanssa kosittuaan tätä todennäköisesti humalassa ystävänsä juhlissa. He menivät jopa naimisiin, mutta olivat varsinaisesti avioliitossa vain muutamia päiviä, vaikka virallisesti avioliitto kesti elämän loppuun saakka. Viimeiset teokset, joita Otava Leinon tuotannosta kustansi, olivat Vanha Pappi (1921), Pajarin poika (1922) ja Puolan paanit (1922). Näiden kirjoittamisen jälkeen Leino siirtyi hoitoon Bad Grankullaan tammikuussa 1923. Siellä hän asui melkein koko vuoden erakkona ehdottomassa raittiudessa, joka muutti hänen luonnettaan.

2.5 Viimeiset vuodet

L. Onerva kuvaa raitista Leinoa tuolta ajalta ”Hän suorastaan pelkää ihmisiä. Hän on herkistynyt, aristunut avuttomuuteen asti, vetäytynyt kuoreensa, kätkeytynyt oman sydämensä sykkyrään, jossa ei ole mitään ilmaisumuotoa ulospäin.” Leinon elämä oli mennyt huonompaan suuntaan, mutta hänen runoutensa säilyi terävänä. Kokoelma *Shemeikkan murhe* ilmestyi 1924. Leinon eläke hieman kasvoi, terveys parani ja Leino lähti vielä viimeiselle pidemmälle matkalleen kotikonnuille Hövelöön ja sai olla hetken vielä onnellinen. Kuitenkin seuraavana vuonna 1925 julkaistu *Elämäni* kuvakirja kertoo korutonta kertomaa Leinon mielentilasta: ”Mielialani, joka ei alun pitäenkään ole ollut kovin kaukana elegisestä, yrittää nyt aivan rintaa riuduttavaksi painautua.” (Mäkelä 2003, 60-64)

Heinäkuussa 1925 Leino muutti pysyvästi Riitahuhtaan, ystävänsä R.O.Sténin maatilalle. Hän sai käyttöönsä pienen ullakkohuoneen. Tämä Leinon itsensä kajuutaksi kutsumansa huone tulisi jäämään hänen viimeiseksi asuinsijakseen. Hän kirjotti vielä, mutta tahti oli rauhallisempi. Joulun 1925 hän vielä vietti, mutta alkoi sitten tuntea itsensä huonovointiseksi. Leino kuoli 10.1.1926 ollessaan 47-vuotias. Leinon hautajaiset pidettiin valtion kustannuksella ja siunaustilaisuus oli Vanhassa kirkossa Helsingissä, jossa mukana oli maan korkein johto presidentistä alkaen. Muutamassa päivässä oli alettu käsittää, minkälaisen miehen itsenäinen Suomi oli menettänyt. (Mäkelä 2003, 67-70)

Leinon syntymäpäivä 6.7. on nykyään virallinen liputuspäivä, runon ja suven, Eino Leinon päivä. *Pyhä kevät* (1901) runosarjan runo *Hymni tulelle* viimeinen säkeistö, mikä lukee myös Leinon hautakivessä:

On elon aika lyhyt kullakin.

Siis palakaamme lieskoin leimuvin,

tulossa kohotkaamme korkealle!

Maa maahan jää, mut henki taivahalle.

Kirjailija L. Onerva kirjoituksessaan ”Eino Leino ja hänen runoutensa”: Elämän intohimoissa ja elämän rakkaudessa hän varmasti voitti kaikki aikalaisensa. Hän liikkui kaikissa piireissä, vaelsi läpi eri yhteiskuntaluokkien, tunsu ylhäiset ja alhaiset. Hänen henkilökohtainen tuttavapiirinsä oli uskomattoman laaja. Ja kaikkialla, minne hän tulikin, muodostui hän aivan itsestään keskipisteeksi, henkiseksi sulatusahjoksi, joka hetkiseksi hehkutti sopusointuun vastakkaisimmatkin ihmisainekset. (— —) Seuramiehenä hän oli erittäin suosittu, hän säkenöi ajatusvälähdyksiä, räiskyi sukkeluuksia ja uhosi vastustamattomasti tarttuvaa hyvää tuulta ja suggeroivaa tunnelmavoimaa ympärilleen. (Wikipedia 2016)

3 RUNO

Runon tyylien ja muotojen kirjo on laaja. Perinteinen suomalainen kansanrunous noudattaa Kalevala-mittaa, kun taas modernimpi runous voi edustaa, vaikka kuvarunoutta. Perinteisessä runoudessa käytetään tyypillisesti alku ja loppusointuja. (Levola & Saure 2009, 21.)

Runomuoto on mielenkiintoinen kirjallisuuden laji, sillä runon lukijalle moni seikka jää tulkittavaksi tai pääteltäväksi. Lopullisen runon lukija luo omien kokemustensa, tietojensa ja tunteidensa mukaan, joten oikeaa tulkintaa ei ole tai yhtä hyvin voisi sanoa, että kaikki tulkinnat ovat oikeita. Sama runo saattaa saada jopa erilaisen tulkinnan saman henkilön lukemana eri päivinä. (Levola & Saure 2009, 7.)

3.1 Termit

Seuraavassa käyn läpi Runoanalyysin termistöä selventämään lukijalle mistä on milloinkin kyse. Käytin termien listaamiseen Unto Kupiainen teosta *Lyhyt runousoppi: Yleisen kirjallisuustieteen alkeet*. (Kupiainen 1964)

3.1.1 Runoanalyysi

Säe: Runon perusyksikkö, useimmiten myös oman rytmin muodostava yksikkö, kirjoitetussa runossa sanojen muodostama rivi. Säe jaksottuu tavuryhmiksi. Säkeen kulussa voi havaita nousuja ja laskuja: nousuja painollisten tavujen kohdalla, laskuja painottomien. Koko runomittaoppi lähtee säkeen käsittävästä kokonaisuudesta. Säkeen eri tavalla saatuja tavuryhmiä nimitetään runojaloiksi ja runopolviksi. Kaksi säettä muodostavat tietyn rytmisen kokonaisuuden. Useat säkeet yhdessä muodostavat säkeistön, stroofin.

Säkeistö eli stroofi: Koostuu kahdesta tai useammasta säkeestä. Tavallisimpia ovat nelirivisten säkeiden muodostamat säkeistöt. Säkeistön säkeiden määrät vaihtelevat mm. Kalevalan varsin vaihtelevasta lukumäärästä sidoksiseen: esimerkiksi japanilainen runomuoto tanka on aina viisirivinen 31-tavuinen säkeistö. Uudemmassa, vapaamittaisessa lyriikassa säkeen ja säkeistön käsitteiden luonteet vaihtelevat.

Runomitta eli metriikka: Runon vallitsevan rytmän merkitsemistä tahdin mukaisesti. Tällöin käytetään apuna eri runomittoja eli metrumeita. Runomitta lähtee säkeen käsittävistä kokonaisuuksista. Säe muodostaa selvästi oman rytmisen yksikkönsä. Sen kulkua kuunnellen voi havaita nousuja ja laskuja: nousut ovat painollisten tavujen ja laskut painottomien tavujen kohdalla. Yksitavuiset sanat voivat esiintyä joko nousussa tai laskussa. Näin säe jaksottuu tavuryhmiksi siten että kummassakin ryhmässä on aina yksi nousussa oleva eli siis painollinen tavu ja yksi tai useampia laskussa olevia. Näitä tavuryhmiä nimitetään runojaloiksi eli runopolviksi. Painollinen tavu on aina joko runojalan alussa tai lopussa, ei koskaan keskellä. Runojalka voi usein katkaista sanan. Runojalka on nouseva, jos painottomat tavut tai painoton tavu ovat ennen painollista, ja laskeva, jos järjestys on päinvastainen.

Runojalka eli runopolvi: Runojalat ovat laskevia kuten esim. trokee ja daktyyli, sekä nousevia kuten esim. jambi ja anapesti.

Painolliset tavut ovat lihavoituina selventämässä esimerkkien ymmärrettävyyttä. (Parkkinen: Mitallisen runon kirjoittamisesta 2015.)

Runojalkojen nimet tulevat kreikasta. Laskevia runojalkoja ovat kaksitavuinen trokee (X'X) ja kolmitavuinen daktyyli (X'X X), nousevia kaksitavuinen jambi (X X') ja kolmitavuinen anapesti (X X X'). Laskevat runojalat ovat suomen kielelle tyypillisiä, esim. kansanrunous käyttää yleensä trokeeta mittanaan.

Trokee:

Miele|ni mi|nun te|kevi,
aivo|ni a|jatte|levi

Daktyyli:

Monttunsa |reunalla| metsikön |takana
silmillä| likainen| liina tai| lakana
 (Lauri Viita: Vallankumous)

Jambi:

Oon **nä**|län-**kuo**|loon **vih**|kinyt
 sun **mo**|nin **kyy**|nelein.
 (Uuno Kailas: Midas-sydän)

Anapesti:

Yli **ja**|lavan **ur**|pujen **kel**|lertäv**äin**
 sade **ke**|vättä **kan**|taen **lan**|keaa.
 (Saima Harmaja: Kaipaus kevätsateessa)

Tästä eteenpäin käytän jälleen Unto Kupiaisen (1964) teosta *Lyhyt runousoppi*.

Rytmi: Painon ja keston vaihtumista. Riimillisen runon rytmi perustuu likimain samanlaisina toistuviin kuvioihin. Vapaamittaisissa runoissa ei ole riimejä, mutta usein niitäkin hallitsee tietty, tosin proosamaisesti suuria vaihteluja tarjoava rytmiiikka.

Sointuisuus: Kielen äänteiden yhteensopivuus, joka herättää lukijan tai kuulijan harmonisen kauneusvaikutelman. Katso alkusointu, loppusointu, sisäsointu, puolisoitu.

Alkusointu eli allitteraatio: Runon säkeessä olevien peräkkäisten tai läheisten sanojen alkuäänteiden keskenään äänteellistä yhteen sointumista eli yhteen soivuutta. Täydellisin vaikutus syntyy sellaisten tavujen samankaltaisuudessa, jotka alkavat joko samalla vokaalilla tai sitten sekä samalla vokaalilla, että konsonantilla. Pelkkien konsonanttien muodostama alkusointu on tehottomampi. Myös eri vokaalit allitteroituvat keskenään yhteisen konsonantin kanssa. Eritysleimansa allitteraatio on antanut varsinkin kalevalaiselle kansanrunoudelle.

Loppusointu eli riimi: Runon kahden tai useamman säkeen lopputavujen keskinäistä sointuisuutta. Loppusointu alkaa aina painollisesta tavusta, ja loppusointu voi olla yksitavuinen: mies – ies; kaksitavuinen: mä|ki – nä|ki; kolmitavuinen: vat|sas|ta – pat|sas|ta; nelitavuinen: a|te|ri|a – ma|te|ri|a.

Sisäsointu: Säkeen keskellä oleva sana on loppusoinnun tavoin riimillinen säkeen viimeisen tavun kanssa; säe jakaantuu tavallaan kahdeksi soinnulliseksi säkeeksi, vaikka nämä säkeet ovat samalle riville kirjoitettuna tai painettuna.

Puolisointu eli assonanssi: Epätäydellinen loppusointu. Nykyisessä runokielessä sitä ei yleensä arvosteta tai hyväksytä sen alkeellisuuden vuoksi. Sitä esiintyy kansanlauluissa, ja niissä sointuisuus ja rytmi syntyvät pikemminkin melodian eli sävelen avulla.

3.1.2 Runon kielikuvat

Allegoria: Kielikuva, jossa käsitteet puetaan kuvien, kuvausten tai kertomusten muotoon.

Eufemismi: Sanonta, joka peittääkseen jotakin epämiellyttävää, kauheaa tai piinallista ilmaisee sen päinvastaisesti taikka pelottomammin, esim. maantieteellinen eufemismi on purjehtijoille vaarallista, myrskyisää paikkaa osoittavassa ilmaisussa "Hyvän toivon niemi", tai esimerkiksi verbi kuolla korvataan ilmaisussa "Hän nukkui pois". Karhua on nimitetty eufemistisillä sanoilla "Otso", "Mesikämmen" ja "Nalle".

Metafora: Se tarkoittaa vertauksesta kehittyntä kuvailmaisua. Metaforassa ei käytetä vertauksessa esiintyvää sanaa kuin. Ilmaus Täysikuu on kuin pyöreä naama on vertaus, mutta ilmaus Täysikuun pyöreä naama on metafora. - Lyriikassa esiintyy paljon metaforia, mutta myös arkipäiväisissä teksteissä, kuten urheilu-uutisissa, joskus vilisee metaforia.

Personifikaatio: Se tarkoittaa elottoman esittämistä elollisena.

Vertaus: Sillä tarkoitetaan asian tms. asettamista toisen rinnalle arvioitavaksi. Vertailussa käytetään vertailukonjunktia kuin tai liittokonjunktia niin kuin (~niinkuin).

3.1.3 Runon lausemuodot

Lausemuodot eli figuurat: Erilaisia kielen avulla ilmaistuja asennoitumisia, joissa lähinnä lauseen rakenteen ja sanojen järjestyksen kautta syntyy voimakkaampi vaikutus kuin jos asia ilmaistaisiin yksinkertaisimmalla arkikielellä.

Huudahdus: Huudahduksessa ei välttämättä tarvita käskymuotoa eli imperatiivia. Kirjoitettuna huudahdus syntyy kostettaessa ilmausta myös esimerkiksi huutomerkin avulla.

Kysymys: Kirjoitetussa tekstissä lauseen kysyvyyden pystyy osoittamaan pelkällä kysymysmerkillä.

Asyndeton: Sidesanojen pois jättäminen. Erityisesti pois jätetään rinnastuskonjunktioita ja, sekä, eli, mutta, vaan.

Polysyndeton: Sidesanojen tavallista runsaampaa käyttöä.

Antiteesi: Vastakohta-asettelua, adversatiivisuutta, joka syntyy esimerkiksi mutta- ja vaan-rinnastuskonjunktioilla.

Inversio: Sanajärjestyksen muuttaminen.

Ellipsi eli sananheitto: Lauseen yhden tai useamman sanan, jopa koko lauseen sanomatta jättämistä, jos ajatus selviää ilmankin.

Hyperbola eli liioittelu: Suurentelu tai liioitteleva paisuttelu.

Parallelismi eli kerto: Käytetään hyvin runsaasti varsinkin kalevalaisessa runoudessa. Siinä kaksi peräkkäistä säettä tai useammatkin peräkkäiset säkeet kuuluvat ajatukseltaan yhteen niin, että toinen enemmän tai vähemmän vaihtelevasti toistaa toisen sisällön.

Puhuttelu: Puhuttelu on tavallista ohjailevissa teksteissä sekä merkkipäiväpuheissa ja -kirjoituksissa, mutta lyriikassakin sitä käytetään.

Ironia: Koominen piirre ja tietoinen huvittamisen keino, jossa pyritään paljastamaan jotakin arvotonta, kuten puutteita, epäkohtia ja vikoja.

Täsmäntävä huipennus: Kliimaksin sukuinen figuura, jossa esitetystä runokuvasta otetaan jokin yksityiskohta, joka herkistää ja huipentaa vaikutuksen.

3.2 Runoanalyysi

Seuraavassa analysoin runoja valitsemieni analysointiohjeiden avulla. Analyysin olen jaotellut seuraavan laisiin osiin: perustiedot, aihe, puhuja, rakenne ja oma tulkinta. Käytän analyysissä omaa taitoani analysoida ja pyrin käyttämään analyysissä termejä jotka löytyvät alaotsikon termejä alta, sekä kerron oman tulkintani runoista.

Kommunikaatiossa kieli tai kulloinkin käytetty koodi toimii merkkivarastona, josta valitaan kulloinkin tarvittavat merkit ja merkkiyhdistelmät. Niistä muotoillaan viesti, joka sisältää lähettäjän vastaanottajalle kohdistaman sanoman. Kutakin käytettyä koodia vastaa jokin, sillä ilmaistu sanoma. Kirjallisiin viesteihin liittyviä eri koodeja vastaavat eri sanomat, jotka yhdessä muodostavat viestin kokonaismerkityksen. (Lyytikäinen 1990)

3.2.1 Omenakukat

Mun onneni kukkii kuin omenapuu
kevät-öissä valoisissa,
kun kuusten latvat ne kumartuu
ja immet on unelmissa.

Ne yöt pari ympäri helluntain,
ne yöt on suuret ja syvät
ja silloin jos ei tule tuuli vain,
niin kypsyvät heelmät hyvät.

Oi, antaos taivas työntä nyt,
jos sitten sa annatkin muuta!
Oi, varjele Luojaani vakainen
nyt orvon omenapuuta!

Perustiedot ja aihe

Eino Leino 1898, Sata ja yksi laulua. Runo kertoo henkilöstä, joka on onnellinen. Hän kokee onnensa kukkivan kuin omenapuu keväisinä öinä. Runo kertoo, että aika jolloin omenapuut kukkivat on kaunis valoisa kevät, jolloin nuoret naiset unelmoivat ja kuusten latvat kumartuvat kasvavien käpyjen painosta. Jos ilmat ovat suotuisat helluntain ympärillä, eli touko- kesäkuun vaihteessa, kantaa omenapuu hyvää hedelmää. Henkilö toivoo tyyniä ilmoja, vaikka samalla ounastelee, että voivat ne ilmat jotain muutakin olla kuin hyviä. Kolmas säkeistö ja samalla koko runo päättyy korkeammalle voimalle osoitettuun rukoukseen, jotta puu saisi säilyä. Viimeinen lause paljastaa kuulijalle omenapuun tärkeyden, sillä puhuja kertoo olevansa orpo.

Puhuja

Runon puhuja on orpo ja mahdollisesti nuori henkilö. Runossa tarkastellaan maailmaa puhujan näkökulmasta. Hän puhuu omasta onnestaan ja immistä jotka unelmoivat, eli mahdollisesti kyseessä on nuori/nuorehko mieshenkilö joka itse haaveilee nuorista immistä. Runon keskimmaisessa osassa ollaan puhujan haavekuviissa ja viimeisessä säkeessä palataan taas todellisuuteen.

Rakenne

Runossa on kolme nelirivistä säkeistöä. Ensimmäisen ja toisen säkeistön sisällä säkeet sisältävät loppusoinnun säkeiden 1 ja 3 sekä 2 ja neljä välillä. Lisäksi ensimmäisessä säkeistössä on alkusointu ensimmäisen ja kolmannen säkeen välillä ja toisessa säkeistössä ensimmäisen ja toisen säkeen välillä. Kolmannessa säkeistössä ensimmäinen ja kolmas säe sisältävät alkusoinnun ja toinen ja neljäs säe loppusoinnun. Toisessa säkeistössä on myös sisäsointu neljännessä säkeessä sanoilla kypsyvät | heelmät | hyvät. Lisäksi Kolmannessa säkeistössä Leino käyttää huudahduksia painottaakseen tiettyjä asioita eli kolmannen säkeistön toisen säkeen epävakaiden ilmojen mahdollisuutta ja neljännen ja viimeisen säkeen omenapuun tärkeyttä orvolle.

Runossa käytetään pääosin kirjakieltä, mutta mukana on myös puhekielen ilmaisuja kuten ”mun”. Runojalka jota runossa käytetään, on jambi. Leino käyttää myös allegorioita runossa kuten esimerkiksi säkeessä ”ne yöt on suure ja syvät”. Jos runon rakenteen purkaa kirjaimiksi, eli jos jokaista säettä vastaa käytetään yhtä kirjainta, olisi runo rakenteellisesti muotoa ABAB ABAB CBCB. C-kirjain siitä syystä, että koen kolmannen säkeistön ensimmäisen ja kolmannen säkeen olevan rakenteeltaan erilaisia

kuin runon muut säkeet. Runo on mielestäni polysyndeton, koska runossa käytetään hyvin paljon sidesanoja. Runo päättyy täsmentävään huipennukseen, joka kokoaa kaiken aiemmin kerrotun alleen, päähenkilön kertoessa, että hän on orpo.

Oma tulkinta

Ensimmäisinä mielenyhtyminä sanasta omenankukat minulle tulee mieleen sanoja: valoisa, valkoinen, kaunis, loppukevät, alkukesä ja hienostunut kaunis tuoksu. Lisäksi sana omenankukat herättää ajatuksia rakkaudesta, hyönteisistä/pölyttäjistä, hedelmistä eli omenoista ja minulle erityisesti muutamista paikoista Naantalin Luonnonmaalla jossa olen elämäni nuoruusvuosia viettänyt. Henkilökohtaisesti omenankukat symboloivat minulle kauneinta aikaa vuodesta jolloin ollaan siirtymässä keväästä kesään ja kaikki vihreä vielä valtaa alaa. Kaiken kaikkiaan sanana hyvin positiivinen ja voimaannuttava.

Mielestäni runo kertoo rakkaudesta, joka päähenkilöllä on, mutta jonka säilymisestä hänellä ei ole takeita. Omenapuu on rakkauden kohde, abstrakti, jonka kanssa tämä orpo henkilö on yhdessä. Rakkaus on alkutaipaleella, kuten impien unelmat ja kuusen tuoreet kävyt jotka painavat latvat kumarruksiin. Syvyyttäkin rakkaudessa on jo ollut kuten helluntain ympärillä olevat syvät ja suuret yöt. Ja jos suhde pysyy sopuisana, kukaties voi vielä perheenisäystäkin tulla. Loppupuoli eli kolmas säkeistö sisältää haaveen ja toiveen pitkästä ja tasaisesta parisuhteesta ja siitä, että edes vaikeat ajat eivät heitä toisistaan erottaisi.

3.2.2 Hän onneton rannalle uinui

Hän onneton rannalle uinui
sinikellojen siimekseen
ja kellot ne hiljaa keinui
ja soitteli sormet veen.

Hän onneton rannalle uinui -
käen kukkuhun heräsi hän,
hän ennen einettä kuuli
käen kultien helkkyvän.

Hän onneton rannalle uinui -
 ja poikasen povessa ain
 nyt aaltojen sormet ne soittaa
 ja kellot ne keinuvi vain.

Perustiedot ja aihe

Eino Leino 1987, Yökehrääjä: Hämärissä sikermän 17 runo. Runo kertoo henkilöstä, joka nukkui rannalle sinisten kukkien varjoon. kukat keinuivat ja veden ääni soi vienosti. Hän heräsi käen kukunna ja ennen kuin linnunpoikaset saivat ravintoa, kuuli hän niiden heleän ja korkean kutsuhuudon emolle. Kolmannen säkeistön ”poikasen povessa ain” on niin abstrakti, että siitä tulee lähinnä mieleen se, että tämä onneton on äiti maan povessa tai muutoin vaan luonnon helmassa. Kolmannen kerran toistetaan onnettoman nukkuvan rannalle, vesi jatkaa liplatustaan ja kukat heiluvat tuulella.

Puhuja

Runon puhuja on kertoja joka ei itse ole mukana tapahtumissa, mutta joka kertoo mitä päähenkilölle tapahtuu ja mitä ympäröivässä maailmassa tapahtuu samaan aikaan. Puhuja eli kertoja maalaa runoon hämärää vaikkakin seesteistä tunnelmaa joka kantaa ensimmäisestä säkeistöstä aina viimeiseen säkeeseen asti.

Rakenne

Runo on kolmesäkeistöinen ja jokaisessa säkeessä on neljä säettä kuten omenankukissakin. Läpi runon Leino käyttää loppusointua lukuun ottamatta kolmannen säkeistön ensimmäistä ja kolmatta säettä joissa ei ole loppusointua. Loppusoinnut ovat ensimmäisen ja kolmannen säkeen ja toisen ja neljännen säkeen väleillä. Alkusointu löytyy ensimmäisestä säkeistöstä kolmannen ja neljännen säkeen väliltä, toisesta säkeistöstä ensimmäisen ja kolmannen, sekä toisen ja neljännen säkeen väliltä ja viimeisessä säkeistössä toisen ja neljännen säkeen väliltä.

Kertoa Leino käyttää toistaessaan ensimmäisen säkeen jokaisessa säkeistössä. Säe toistuu sellaisenaan sanasta sanaan. Lisäksi Leino käyttää kertoa toistaessaan kuulijalle runon atmosfäärillisesti tärkeät säkeet. Ensimmäisen säkeistön neljännen säkeen hän toistaa kolmannen säkeistön kolmantena ja ensimmäisen säkeistön kolmannen säkeen

kolmannen säkeistön neljäntenä ja samalla viimeisenä säkeenä. Nämä eivät ole sanatarkkoja kertoja mutta sama käytännössä niissä muistutetaan samoista asioista.

Tässä runossa Leino ei käytä huudahduksia, eikä kysymyksiä, mutta metaforia kylläkin. Esimerkkeinä tästä voisivat olla vaikkapa ”soitteli sormet veen” ja ”poikasen povessa ain”. Runojalka tässä runossa on myös jambi. Rakenneanalyysi ABAB ABAB CBCB.

Oma tulkinta

Runon nimi herättää minussa kysymyksen mistä tai kenestä on kysymys ja miksi hän on onneton? Muita mielikuvia ovat yö, ilta, meri, järvi ja kohtalo. Samaten uinuminen saa ajattelemaan onko häneltä lähdössä henki vai nukkuuko hän vain levollista unta? Lisäksi runosikermän nimi hämärissä lisää mielikuvaa utuisuudesta ja pimeästä ja ehkä jopa etätietoisuudesta. Erkki Melartin nimesi runoon kirjoittamansa kappaleen nimellä ”Rannalle nukkunut” vaikka ymmärtääkseni Leinon sikermässä runolla ei ole erillistä nimeä. Tämäkin on kiinnostava tietoa, varsinkin laulua tulkitessa.

Runo on selkeästi abstraktimpi kuin aiempi Omenankukat. Asioita ei selosteta täsmällisesti eikä runossa tietysti tarvitsekaan. Oman viehätyksensä tuo juuri se, ettei asioita kerrota tarkalleen, vaan jätetään lukijalle tilaa rakentaa runon maailma omanlaisekseen. Runossa on surullinen ja haikea tunnelma vaikka mukana on toki myös tiettyä rauhaa ja levollisuutta. Henkilökohtaisesti olen pitänyt runosta ensimmäisestä kerrasta asti, kun olen siihen törmännyt ja siinä on edelleen sitä jotain mikä pitää mielenkiintoani yllä.

Oma tulkintani runosta kertoo luontokappaleesta, ehkä poikasesta joka on eksyksissä ja väsähtäessään nukahtaa rannalle kukkien keskelle. Hän on onneton, kun on eksyksissä ja herää käen kukuntaan kesäisenä päivänä ja kuulee kuinka käen poikaset huutavat nälissään anoen ruokaa. Hän onneton nukkuu rannalla, mutta on kuitenkin aina äiti maan suojassa ja maailma jatkaa pyörimistään ja luonto kiertokulkuaan.

3.2.3 Yö

Yö saapuu. Päivä on poissa.

Hämy silmiä hämmentää.

Jo kaukana korven soissa
tulet virvojen viriää.

Ypö yksin istun ma koissa,
ei armasta, ystävää.
Mut oudoissa unelmoissa
mun henkeni heläjää.

Ken siellä? Ken lehdossa läikkyy?
Kuka huntua huiskuttaa?
Kuva valkea vierii ja väikkyy,

tutut piirtehet pilkoittaa.
Mun aatteeni seisoo ja säikkyy.
Sumu silmiä sumentaa.

Perustiedot ja aihe

Eino Leino 1900, Hiihtäjän virsiä. Runo kertoo öisen tarinan päivän valon kaikottua, yksinään metsän hämärässä istuvasta henkilöstä. Hän on ilman rakasta ystäväänsä. Kaukana siintävät suot ja virvantulet palavat. Hän havahtuu ja luulee näkevänsä ja kuulevansa, että joku liikkuu lähistöllä metsän hämärissä, mutta öinen sumu peittää mysteerin, eikä kyseisestä vierailijasta saada selvyyttä. Väsymys painaa, sumu sumentaa silmiä ja uni vie voiton.

Puhuja

Puhujana runossa on ensin kertoja, joka luo runolle maailman ensimmäisessä säkeistössä. Lopuissa kolmessa säkeistöissä äänessä on itse päähenkilö. Kolmannessa ja neljännessä säkeistössä päähenkilö kuvittelee kuulevansa tai näkevänsä vielä jonkin toisen osapuolen, mutta asia jää epäselväksi.

Rakenne

Runossa on kaksi nelisäkeistä säkeistöä ja kaksi kolmesäkeistä säkeistöä. Tällä jaolla Leino jakaa runon kahteen osaan ja tekstiä tutkiessa tuntuu todella, että runossa on kaksi selkeästi erilaista osaa. Runo on upea esimerkki loppusoinnun käytöstä. Ensimmäisessä ja toisessa säkeistössä on käytetty kahta eri loppusointua siten, että 1, 3, 1 ja 3 (poissa,

soissa, koissa, unelmoissa) riimaavat ja samaten 2, 4, 2 ja 4 eli ensimmäiset kaksi säkeistöä ovat loppusoinnultaan muotoa ABAB ABAB. Samoin viimeiset kaksi säkeistöä jakautuvat kahteen eri loppusointuun, jotka jakautuvat kirjaimilla esitettynä muotoon CDC DCD. Myös alkusointua Leino on käyttänyt kahdessa viimeisessä säkeistössä ja koen että alkusointu on löydettävissä näissä molemmissa jokaisessa säkeessä (Ken, Kuka, Kuva, tutut, Mun ja Sumu). Tämäkin runo on runojalaltaan jambi.

Kahdessa ensimmäisessä säkeistössä teksti kuvaa runon ympäristöä, aikaa ja henkilöitä ja kahdessa viimeisessä taas ollaan tässä hetkessä ja kerrotaan runon varsinainen mysteeri. Kaiken kaikkiaan Leino on onnistunut vangitsemaan runoon syvän mysteerin tunnun, joka kulkee läpi runon aivan viimeiseen säkeeseen asti. Tässä runossa Leino käyttää allegorioita yli puolessa säkeistä ja luo taidokkaasti, sillä runolle tietynlaisen mystisen sävyn. Kysymystä hän käyttää runon käännekohdassa kolme kertaa peräkkäin, mikä toimii todellisenä tehokeinona ja joka herättää lukijan huomion varmasti. Sanalle yö runon alussa, Leino luo personifikaation ”yö saapuu”, ikään kuin yö olisi elollinen olento. Kysymykset ovat hienoisesti asetellut ja jättävät lukijalle tulkinnanvaraa siitä onko kyseessä yö, virvantuli, henki vai joku muu asia joka siellä lehdossa läikkyä ja kuka hämärän huntua huiskuttaa.

Oma tulkinta

Runon nimi on Yö. Sanoja ja mielikuvia joita nimestä tulee mieleen ovat: pimeä, varjot, kuu, tähdet, metsä, hiljaisuus, tummansininen ja musta. Tulkintani runosta pyörii vahvasti runon nimen ympärillä. Mielestäni runo kuvaa hienosti minkälaisia tuntemuksia ihminen voi kokea yksin metsässä yön saapuessa ja valoisan vaihtuessa pimeään. Runon alussa silmäluomet jo painavat, mutta uni ei kuitenkaan tule vielä. Aivan yksin ollessaan, ystävän kaipuu on kova ja pimeässä väsyneet aivot alkavat tehdä tepposiaan. Päähenkilö kuvittelee kuulevansa ja/tai näkevänsä metsässä jonkun tai jonkin liikkuvan ja hetken hän oikeasti epäilee siellä jonkun olevan, mutta lopulta se onkin vain itse yö tai kenties kaukaisen virvantulen leimahdus. Silmät eivät enää pysy auki ja lopulta uni tulee ja vie väsyneen unen maille.

3.2.4 Aamulaulu

Kaiu, kaiu lauluni,
 kaiu korkealle!
 Aamu koittaa, aalto käy
 rannan raidan alle.

Nuku, nuku, sydämein,
 nuku nuorta unta!
 Katso, kuinka havajaa
 koko luomakunta!

Lennä, lennä lempeni,
 lennä yli vuorten!
 Ei ne estä vuoretkaan
 lempimistä nuorten.

Perustiedot ja aihe

Eino Leino 1898, Sata ja yksi laulua. Runo kertoo nuoruudesta, uudesta koittavasta päivästä, siitä kuinka luonto herää eloon ja kuinka nuorta rakkautta ei estä mikään.

Puhuja

runossa on itse päähenkilö, eli tämä nuori rakastunut ja täydellisesti rakkaudesta hullaantunut persoona. Rakenne on runojalaltaan muista poiketen trokee, eli laskevalla poljennolla rytmisesti varustettu runo. Rakenne on ytimekäs, eli sisältää kolme neljän säkeen säkeistöä. Jokaisen säkeistön ensimmäiset säkeet riimaavat keskenään ja samaten jokaisen säkeistön sisällä itsenäisesti toinen ja neljäs säe ovat loppusoinnollisia. Alkusointua Leino myös viljelee mielestäni läpi koko runon. Kun katsot tarkemmin, samojen aloittavien sanojen lisäksi säkeistöjen kolmas ja neljäs säe alkavat samalla vokaalilla, vaikka edessä olisikin jokin konsonantti. Ainoana poikkeuksena tästä on toisen säkeistön kolmas ja neljäs säe, mutta niissäkin alkusointu toteutuu sanojen katso ja koko ollessa hyvin saman kuuloiset. Kirjaimiksi muutettuna rakenne vaikuttaa minusta seuraavan laiselta: ABCB ABCB ABCB.

Toistoa Leino käyttää myös jokaisessa säkeistössä toistamalla ensin saman sanan säkeistön ensimmäisen säkeen alussa ja aloittaa vielä toisen säkeen samalla sanalla. Merkillepantavaa on myös, kuinka useasti tässä runossa käytetään huudahdusta. Koko

runossa on kuusi kokonaista lausetta, joista vain kahdessa ei ole huutomerkkiä. Tällä perusteella voin todeta, että runo on hyvin julistava. Loppua voisi myös kutsua hyperbolalla varustetuksi täsmentäväksi huipennukseksi, todetaanhan viimeisessä lauseessa mahtipontisesti ”Ei ne estä vuoretkaan lempimistä vuorten!” Runo on myös asyndeton eli runosta on jätetty pois sidesanat.

Oma tulkinta

Runo löytyy kokoelmasta Sata ja yksi laulua, kuten toinen käsittelemäni runo omenankukat. Nimestä aamulaulu mieleen nousevat sanat aamu, valo, auringonnousu, kukonlaulu, kirkas, pirteä, raikas ja reipas. Runo on minä muodossa. Henkilö laulaa nuoruuden vimmallalla, aurinko nousee, aallot käyvät rantaan. Hän toivoo näkevänsä kauniita unikuvia nuoresta rakkaudestaan. Kevät on luonnossa ja kevät on myös nuoressa iässä. Koko maailma on avoinna ja kaikki maailman rakkaus on laulajan saatavilla. Edes vuoret eivät estä nuorten rakastavaisten kohtaamista.

4 MUSIIKKI

Tässä kappaleessa analysoin aikaisemmassa kappaleessa analysoimiini runoihin kirjoitettuja sävellyksiä. Tarkoitukseni ei ole tehdä syväluotaavaa musiikkianalyysiä sointu- tai harmonia-analyysin näkökulmasta, vaan pikemminkin yrittää ymmärtää, miten säveltäjä on runon tekstejä tulkinut, sekä minkälaisilla keinoilla ja työkaluilla säveltäjä on pukeutunut runot musiikiksi. Kappaleet ovat opinnäytteessä samassa järjestyksessä, missä ne olivat opinnäytetyökonserktissa.

Leinon teksteissä sana ”laulu” toistuu usein runojen ja runokokoelmien nimissä, esimerkiksi *Sata ja yksi laulua* -runokokoelmassa runot ovat luonnoltaan laulullisia runoja. Laulu oli Leinon filosofian mukaan ihmiselle luonnollista ja siinä on ihmisen vapaus ja pyrkimys kauneimmillaan. (Sihvo 1978.)

4.1 Omenankukat - Merikanto

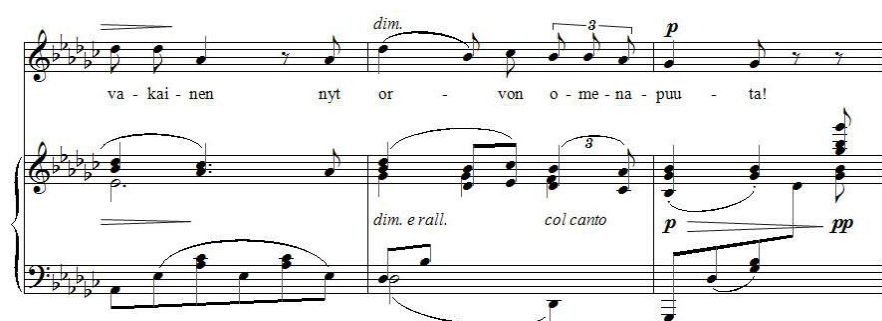
Oskar Merikanto (1868-1924), Op. 53 No.1, originaali sävellaji Ges-duuri.

Kappale on tunnelmaltaan erittäin positiivinen. Kappale alkaa ilma alkusoittoa tempomerkinnällä **Moderato**, pianossa (*p*) ja heti ensimmäisessä säkeessä musiikista kuulee positiivisuuden, rauhan ja kesäisen tunnelman. Musiikki saa hieman vauhtia runon toisen säkeistön alussa sanoilla ”Ne yöt pari ympäri helluntain”. Dynamiikaksi on merkitty mezzoforte (*mf*) ja säkeistön toisen säkeen ”ne yöt on suuret ja syvät”, suuret - sanalle Merikanto on merkinnyt tenuton korostaakseen sanan tärkeyttä.

The musical score for 'Omenankukat' by Oskar Merikanto is presented in two systems. The first system shows the vocal line and piano accompaniment for the first two lines of the song. The tempo is marked 'a tempo' and 'poco rall.'. The dynamics range from piano (p) to mezzoforte (mf). The lyrics are in Finnish. The second system shows the vocal line and piano accompaniment for the next two lines of the song. The tempo is marked 'a tempo' and 'poco rall.'. The dynamics range from mezzoforte (mf) to forte (f). The lyrics are in Finnish.

a tempo *poco rall.*
 sil - loin jos ei tu - le tuu - li vain, niin kyp - sy - vät he'el-mät
a tempo *mp* *poco cresc.* *poco rall.*
 hy - vät. Oi, an - ta - os tai - vas tyyn - tä nyt, jos
a tempo *mp* *f*

Tämän jälkeen Merikanto palaa a tempoon, kirjoittaa pianistille oikean käden soinnut staccatona ja käyttää merkintöjä crescendo ja rallentando näiden päälle kuvatakseen tuulenpuuskaa säkeiden ”ja silloin jos ei tule tuuli vain, | niin kypsyvät heelmät hyvät” aikana. Tämä valmistee musiikin ja kuulijan kappaleen huippukohtaan ”Oi, antaos taivas tyyntä nyt”, jossa taivas -sanalle on kirjoitettu laulajalle kappaleen korkein sävelges ja sekä laulajalle että pianistille dynaaminen merkintä *f*. Tällä tehokeinolla Merikanto lisää vielä merkittävästi lopun juonenkäänteen tehoa. Juonenkäänte on siisse, että kyseessä on orvon omenapuu. Tälle viimeiselle säkeelle Merikanto säästää kappaleen herkimmän hetken.

Ensin hän rauhoittaa tempon ja dynamiikan tulkintaohjeilla. Ja kirjoittaa omenapuu - sanalle vielä lisämaininnan col canto ja viimeiseen tahtiin dynamiikan *p*, jonka jälkeen pianistilta tuleva lopetus helähtää ihanan kauniisti pianissimossa.

Merikanto on onnistunut vangitsemaan kesäisen tunnelman hienosti tähän kappaleeseen, käyttämättä liiaksi dramaattisia tehoja. Merikannon tulkinta runosta on hyvin kaunis, kevyt ja kesäinen.

4.2 Omenankukat - Melartin

Erkki Melartin (1875-1937), Op. 17/1, F-duuri

Melartinin omenankukat alkaa lyhyellä alkusoitolla tempolla **Moderato**, jossa pianistilla on synkooppirytmii ja dynamiikkamerkintä *p dolce*. Alkusoitto tuo levollisen ja positiivisen pohjan runolle. Ensimmäinen fraasi ”mun onneni kukkii kuin omenapuu | kevät-öissä valoisissa” on rauhallinen valoisa ja todella positiivinen. Seuraavassa

lauseessa Melartin kuljettaa kuulijan metsään sanoilla ”kun kuusten latvat ne kumartuu.”

The image shows a musical score for a song by Melartin. The score is written for voice and piano. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The tempo and mood markings are *pp* (pianissimo) and *dolce* (sweetly). The lyrics are in Finnish and Swedish. The Finnish lyrics are: "ku-mar-tuu ja im-met on u-nel-mis-sa. Ne yöt pa-ri ym-pä-ri ri-ke-dom Au-bloms-ter och lju-sa dröm-mar. Och nätt-er-na vi-la i hel-lun-tain, ne yöt on suu-ret ja sy-vät, ja sil-loin jos ei tu-le pings-tens frid. Ut-ö-ver a-peln och sko-gen; Blott stor-mar ej stö-ru dess". The Swedish lyrics are: "ku-mar-tuu ja im-met on u-nel-mis-sa. Ne yöt pa-ri ym-pä-ri ri-ke-dom Au-bloms-ter och lju-sa dröm-mar. Och nätt-er-na vi-la i hel-lun-tain, ne yöt on suu-ret ja sy-vät, ja sil-loin jos ei tu-le pings-tens frid. Ut-ö-ver a-peln och sko-gen; Blott stor-mar ej stö-ru dess". The score includes a piano introduction and a piano accompaniment. The piano part features a prominent melody in the right hand and a supporting bass line in the left hand. The vocal line is written in a single staff. The score is marked with *pp* and *dolce* at the beginning, and *cresc.* (crescendo) later on. There is also a *ritardando* marking at the end of the piece.

ja sävellaji vaihtuu molliin vain palatakseen vielä suloisempana ja herkempänä takaisin sanoilla ”..ja immet on unelmissa” merkinnän *pp* ja tulkinnallisen ohjeen *dolce* kanssa, mikä on merkitty sekä pianistille että laulajalle. Melartin on tulkinnut runoa ilmeisesti hieman eri tavoin, sillä tästä eteenpäin tekstillä ”Ne yöt pari ympäri helluntain” sävellaji vaihtuu uudestaan molliin ja molemmilla on crescendo merkki. Seuraava säe vie vielä enemmän eteenpäin sanoilla ”ne yöt on suuret ja syvät” ja sanalle suuret Melartin laittaa laulajalle aksentin ja pianistille *forzato* -merkin. Tunnelma jatkuu epävakaisena ja tuuli - sanalle Melartin on kirjoittanut laulajalle laskevan suuren sekstin, joka kuvaa osuvasti tuulenvirettä. Musiikki rauhoittuu vasta säkeellä ”niin kypsyvät heelmät hyvät, jossa sanalle hyvät on kirjoitettu molemmille *ritardando*.

The image shows a musical score for a song by Erkki Melartin, Op. 19/3, in G minor. The score is in two systems. The first system shows the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has lyrics in Finnish and Swedish. The piano accompaniment features a prominent triplet in the right hand. The second system continues the piece with various tempo and dynamic markings.

Tämän jälkeen Melartin käyttää musiikillisina tehokeinoinaan rytmillistä augmentaatiota säkeessä ”Oi, antaos taivas tyyntä nyt” venyttäen laulun rytmin puolta pidemmäksi. Heti sen perään rytmillistä efektiä, eli tuplatempoa tulkintaohjeella *molto cresc.* säkeessä ”jos sitten sa annatkin muuta!” josta muuta -sanalla hän lisää päälle vielä merkinnän *allargando*. Tämä kaikki valmistaa seuraavassa tahdissa koittavaan kappaleen huippukohtaan ”varjele luojani” jossa on lisätty tempomerkintä **Lento** eli toinen rytmien augmentaatio ja laulajalle *ff* sekä pianistille *f*. Tästä eteenpäin tehdään taas dynaaminen täyskäännös sanoilla ”vakainen” jossa on diminuendo *molto* ja pianolle heti perään *p dolce* ja laulajalle heti perään alkavassa viimeisessä säkeessä ”nyt orvon omenapuuta” *p*, sekä diminuendo säkeen lopussa sanalla omenapuuta. Pianistille on loppusoittoa ennen kirjoitettu vielä *sempre diminuendo* ja laulun loputtua *p cantando* ja loppuun piano pianissimo johon kappale kauniisti loppuu.

4.3 Rannalle nukkunut – Melartin

Erkki Melartin (1875-1937), Op. 19/3, gis-molli

Melartin nimesi runoon Hän onneton rannalle uinui säveltämän kappaleensa nimellä Rannalle nukkunut. Se kertoo jo jotakin säveltäjän näkemyksestä. Koko kappaleen läpi Melartin käyttää trioli-aihetta. Kappaleen alkusoihto kuvastaa mielestäni rauhallista ja hiljaista, joskin melankolista veden ääntä. Tempomerkintänä kappaleessa on **Moderato**. Pianistille on kirjoitettu alussa esitysohjeiksi *una corda*, sekä *pianissimo*.

Hän
Han

on - ne - ton ran - nal - le ui - - nui si - ni - kel - lo - jen sii - mekseen,
slum - ra - de sorgsen på stran - den i blå - kloc - kor - nas skug - ga sval,

Laulaja liittyy mukaan kappaleeseen rauhallisella melankolisella melodialla. Lähes koko ensimmäisen säkeistön ajan tunnelma pysyy muuttumattomana ja odottavana aina säkeeseen ”ja soitteli sormet veen” asti, jossa säveltäjä siirtyy hetkellisesti duurisävelliiin.

on - ne - ton rannal - le ui - - nui kä - en kuk - ku - hun he - rä - si - hän,
slum - ra - de sorgsen på stran - den men han väck - tes i ar - la - stund

hän en - nen ei - net - tä kuu - - li käen kul - ti - en helk - ky -
af gö - kens klingan - de to - - ner, som ljö - do långt bor - ta i

dimin. -
rallent. -
rallent. -

Toisessa säkeistössä pianosäestyksessä on kuultavissa käen kukunta, eli laskeva intervalli dis – h. Tämä intervalli on kuultavissa koko säkeistön ajan pianistin soittamana. Toisen säkeistön loppuun säveltäjä on laittanut rallentandon pehmentämään

tekstiä ja kuljettamaan tarinaa kohti kolmatta säkeistöä. Kolmannessa säkeistössä Melartin käyttää molempia säestyksellisiä elementtejä eli alussa veden ääntä ja ihan lopussa sanoilla ”ja kellot ne keinuvi vain” muistumaa käen kukunnasta. Kappaleen huippukohdaksi Melartin on valinnut säkeen ”nyt aaltojen sormet ne soittaa”, jossa laulumelodia kipuaa kappaleen korkeimpaan pisteeseen sävelelle *gis*. Viimeiselle säkeelle on kirjoitettu *rallentando*. Kappaleen aivan viimeiset äänet, eli käen kukunta, on kirjoitettu pianistille oktaavia ylemmäs dynamiikalla ***ppp***.

Kappaleessa on hyvin mystinen tunnelma ja säveltäjä on hienosti käyttänyt trioli-aihetta ja poiminut mainitsemani kaksi elementtiä kappaleen säestykseen. Ensimmäisessä säkeistössä veden ääntä imitoivaa nuottikuvaa ja toisessa säkeistössä käen kukuntaa imitoivia intervaleja. Kolmannessa säkeistössä hän käyttää vielä näitä molempia. Laulaja laulaa melankolisia melodioita, joista poikkeus tehdään vain ensimmäisen ja toisen säkeistön loppuissa eli viimeisillä säkeillä, joissa on pilkahdus toivoa ja positiivisuutta. Kaiken kaikkiaan hyvin tunnelmallinen kappale, jonka voimavarat eivät niinkään ole koristeluissa vaan hienossa harmoniassa ja yhtenäisyydessä joka kantaa läpi kappaleen.

4.4 Hän onneton rannalle uinui –Virtalaine

Antti Virtalaine (1983-), originaali sävellaji c-molli

Antti **virtalaineella** on selkeästi erilainen lähestymistapa tähän runoon, kuin Erkki Melartinilla.

Hän onneton rannalle uinui

Säv. Antti Virtalaine
San. Eino Leino

Larghetto *mp*

Voice

Hän on-ne-ton ran-nal-le ui - nui si - nī -

Piano

f *p* dolce

Virtalaine maalaa alkusoitossaan syvän tumman tunnelman tempomerkinnällä **Larghetto** ja dynamiikalla *f*. Minulle tästä tulee mieleen aalto, joka laskeutuu kuitenkin rantaan maltillisesti. Kappale kertoo laulumelodian siivittämänä hienon tarinan ja sävelet kuvastavat melodiassa kauniisti sitä mitä Leino on kirjoittanut runoon. Virtalaineen versiossa säkeistöjen välille ei ehkä tehdä niin selkeää eroa, vaan tarina jatkuu saumattomasti eteenpäin.

Ensimmäinen säkeistö alkaa pianistilla *p* dolce merkinnällä ja laulajalla *mp*, eli soivasti, mutta kuitenkin kauniisti. Melodia on kuin valitusvirsi ja todella kuvastaa tuota onnetonta joka on rannalle uinunut. Säkeistön viimeiset kaksi säettä menevät duurissa ja kuvastavat kauniisti rauhaa, jota on myös runossa. Toisessa säkeistössä lähdetään liikkeelle mezzofortesta ja säkeessä ”käen kukkahun heräsi hän” on *accelerando* ja *crescendo* päätyen forteen hän -sanalle.

2/16 *f* a tempo Hän onneton rannalle uinui *mp*
hän. - Hän en-nen ei-net-tä kuu li kä-en kul-ti-en helk-ky-vän. Hän
Pno. *f* a tempo

Heti perään palataan a tempoon säkeessä ”Hän ennen einettä kuuli | käen kultien helkkyvän.” ja nämä toisen säkeistön kaksi viimeistä säettä laskevat dynamiikan decrescendolla pianissimoon.

2/1 Poco cresc. dolce
on - ne-ton ran - nal-le ui - nui ja poi - ka-sen po-ves - sa ain. Nyt
Pno. Poco cresc. dolce

Kolmas säkeistö tuo tullessaan kappaleen huippukohdan joka osuu säkeeseen ”ja poikasen povessa ain”. Tässä Virtalaine on käyttänyt dolce merkintää kuvastaakseen, että laulaja tuottaisi mahdollisimman kauniin äänen ja kertoisi näin nuo kauniit sanat jotka Leino on kirjoittanut. Viimeiset säkeet tuovat tullessaan uudestaan alkusoiton synkät aallot sanoilla ”nyt aaltojen sormet ne soittaa” ja viimeisellä säkeellä ”kun kellot ne keinuvi vain” tempo hidastuu molto ritardando -merkinnän kanssa, laulumelodiassa on keinuvi -sanalla kaunis melodinen keinahdus, jollaista ei löydy muualta tästä kappaleesta ja aivan kappaleen loppu on pianolle merkitty *pp* ja laulajalle *p*.

4.5 Yö - Kuula

Toivo Kuula (1883-1918), Op. 22 No. 3, g-molli

Toivo Kuulan yö Leinon runoon on hyvin rauhallinen ja vakaa. Kappale alkaa erittäin pelkistetyksi una cordalla pianissimossa toistaen g-mollisointua. Laulaja tulee mukaan kolmannella toistokerralla ensimmäisen säkeen kanssa. Tämän jälkeen Kuula on käyttänyt fermaattia tehokeinona, erotellakseen Leinon ensimmäiseen säkeeseen kirjoittaman rytmisen tauon. Kappale pysyy mollissa ensimmäisen säkeistön puoliväliin jonka jälkeen säkeistön kolmannessa säkeessä ”jo kaukana korven soissa” käydään välillä C-duurissa. Tämä tuo lämpöä muuten synkkään tunnelmaan.

9
vir - vo - jen vi - ri - ää. Y - pö -

12
yk - sin is - tun ma kois - sa, ei ar - mas - ta ys - tä -

Toisessa säkeistössä Kuula irtaantuu sointumatosta ja muuttaa ensin vasemman käden soinnut murtosoinnuiksi ja heti seuraavassa tahdissa myös oikean käden, jolloin ollaan toisenlaisessa soljuvammassa äänimaailmassa, vaikka kappaleen tempo säilyykin samana. Tämä tukee hienosti runon toisen säkeistön sanoja ”Ypö yksin istun ma koissa | ei armasta ystävää”. Kolmannen säkeen oudot unelmat kuvastuvat laulumelodiassa ja samanaikainen crescendo molto kiihdyttää tunnelmaa kohti tulevaa käännettä runossa.

18
hen - ke - ni he - lä - jää.
pp una corda cresc.

20
p
Ken siel - lä? Ken
pp cresc. poco a poco

Säkeessä ”mun henkeni heläjää.” Kuula tiivistää pianolle nuottikuvan vielä puolet nopeampaan ja luo tällä mysteeriä, mitä Leino runossa kirjoittaa. Laulu on ollut dynamiikaltaan pianossa tai mezzopianossa tähän asti ja tämäkin säkeistö alkaa vielä merkinnällä *p*, mutta kysymys ja mysteeri nostavat päätään ensin pianon tasaisen poco a poco cescendon voimin ja toisella kysymyksellä ”Ken lehdossa läikkyy?” laulajalle on jo kirjoitettu crescendo. ”Kuka huntua huiskuttaa” soi fortessa ja pianossa voimistuu vielä fortissimoksi säkeen loppuun mennessä.

Tämän jälkeen Kuula käyttää dynaamista tehokeinoa tiputtamalla dynamiikan fortissimosta pianoon yhdessä tahdissa ja lähtee sen jälkeen kromaattiseen nousuun, niin laulumelodiassa kuin pianon bassossakin. Runon näkymätön hahmo, kerään voimiaan säkeen ”tutut piirtehet pilkoittaa” loppuun asti. Kuten runossakin, myös musiikissa mysteeri jää selvittämättä ja Kuula palaa takaisin alun rauhalliseen ja vakaaseen sointumattoon ja viimeisellä uneen vaipuvalla säkeellä ”sumu silmiä sumentaa” palaa myös kappaleen aloittaviin ensimmäisiin g-mollisointuihin ja yön rauhaan.

4.6 Yö - Virtalaine

Antti Virtalaine (1983-), originaali sävellaji fis-molli

Antti Virtalaineen yö saapuu julistaen.

Laulustemma on kirjoitettu niin korkealle, että vaikka pianolle on kirjoitettu *mp*, on saman dynamiikan toteuttaminen tenoriäänellä erittäin haastavaa. Alun julistuksen jälkeen Virtalainen kertoo rauhallisella laskevalla kululla päivän painuneen mailleen. Kolmas säe ”hämy silmiä hämmentää” soi duurissa. Laulun rytmiikassa Virtalaine käyttää tässä kohdassa aika-arvojen tiivistämistä. Ensimmäisen säkeistön viimeiset säkeet soivat dynamiikalla *mf*. Toisen säkeistön melodiakulku on todella pehmeä, vaikka samalla haikeakin. Tässä Virtalaine on lisännyt pianistille merkinnän *cantabile*, ylläpitämään soljuvaa kaunista melodiaa.

Runon käänne tulee kuulijalle yllättäen. Pianon a-mollisoinnun päälle laulaja laulaa laskevan intervallin c - fis. Sama toistuu pianossa sointuina, ikään kuin metsästä vastaavana kaikuna. Saman säkeen toinenkin kysymys on musiikillisesti, jolla tarkoitan siis kuulokuvaa, myös epävarma. Tekstin ”kuka huntua huiskuttaa?” kanssa Virtalaine käyttää kiinnostavasti crescendo -merkin lisäksi, myös tekstiä crescendo.

Musiikista tulee painostavampaa ja säkeiden ”kuva valkea vierii ja väikky, | tutut piirtehet pilkoittaa” kanssa Virtalaine kuljettaa kuulijaa kohti kappaleen huipennusta. Tämä huipennus on hänen versiossaan mielestäni säkeessä ”mun aatteeni seisoo ja säikky”, jossa musiikin rytmi tasoittuu ja lauluäänelle on kirjoitettu korkea a –sävel sanalle aatteeni. Ennen viimeistä säettä Virtalaine on kirjoittanut vielä hengityksmerkin erotellakseen asiat toisistaan ja viimeisen säkeen ”sumu silmiä sumentaa” mukana musiikki rauhoittuu ja uni voittaa väsyneen eränkävijän.

4.7 Aamulaulu – Kuula

Toivo Kuula (1883-1918), Op 2 No.3, originaali sävellaji A-duuri

Kuulan aamulaulu on reipas, raikas ja positiivinen. Laulu on säkeistömuotoinen ja ensimmäinen ja kolmas säkeistö ovat hyvin samanlaisia, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Keskimmäinen säkeistö sen sijaan on ihan toisessa maailmassa rauhallisemman tempon ja eri sävellajin, eli rinnakkaisen a-mollin kanssa.

Kappale alkaa lyhyellä tunnusomaisella melodialla joka toistuu alun lisäksi jokaisen säkeistön lopussa ja vielä loppusoitossakin. Kappaleen tempomerkintä **Ei liian harvaan** pitää kappaleen liikkeessä, mutta jättää taiteilijoille kuitenkin hieman tulkinnanvaraa. Kun laulu liittyy mukaan, lähtee kappale mukavasti käyntiin. Kuula on kirjoittanut Leinon säkeille kepeitä ja kauniita melodioita, eikä musiikissa ole mitään erityisiä kommervenkkejä.

9

ran - nan - rai - dan al - le, aa - mu koit - taa, laal - to käy jo

mf f

mp mf

13

ran - nan rai - dan al - le. Nu - ku nuo - ri sy - dä - mein,

Levollisesti p pp

Ensimmäisen säkeistön viimeisen säkeen säveltäjä on päättänyt toisintaa, eli antaa lisää painoarvoa sanoille. Säkeen toistossa Kuula esittelee kuulijalle kappaleen tulevan huipentuman, antaen samalla myös paljon lisää painoarvoa sanoille ”aamu koittaa aalto käy”. Vertauskuvallisesti ajateltuna tämä voisi tarkoittaa nuorta ihmistä, joka on voimissaan ja käy täydellä elämän energialla. Toinen säkeistö, kuten jo mainitsin tuo tullessaan rinnakkaisen a-mollin ja tempomerkinnän **Levollisesti**, sekä dynaamiset merkinnät **pp** pianolle ja **p** lauluäänelle. Sanojakin Kuula on muuttanut hitusen. Toisen säkeistön ensimmäinen säe kuuluu Leinon runossa ”Nuku, nuku sydämeihin” ja Kuula käyttää toiston sijaan sanaa nuori, eli ”nuku nuori sydämeihin”. Henkilökohtaisesti en koe toisen säkeistön olevan niin melankolinen, miten Kuula tekstin on kirjoittanut, mutta toimiihan tämä kauniisti näinkin ja samalla se tuo kontrastia säkeistöjen välille. Säkeistön lopussa viimeiselle säkeelle ” koko luomakunta.” Kuula kirjoittaa hienoisen hidastuksen ja sen perään fermaatin.

Viimeinen säkeistö alkaa kappaleen alun mezzopianon sijaan mezzofortessa, eli pykälän voimakkaammin ja tempomerkintänä on **Hilpeästi**. Tämä saa viimeistään kappaleeseen nuoruuden iloa ja keveyttä. Toisin kuin ensimmäisessä säkeistössä tässä Kuula ei toista kahta viimeistä säettä kuten ensimmäisessä, vaan menee suoraan asiaan ja toistaan alun huippukohdan ja lisää päälle vielä vuoretkaan –sanalle tulkintaohjeen ben tenuto. No mitä ne eivät estä ne vuoretkaan, no sitä lempimistä nuorten ja tämä toistuu samalla tunnusomaisella melodialla, joka toimii kappaleen alkusoittona, säkeistöjen loppusoittona, kuten tässäkin ja vielä loppusoittona, heti viimeisten sanojen jälkeen.

Ei ihme, että kappale on ollut pitkään jo suomalaisten nuorten laulajien repertoarissa. Hieno runo, tarttuvat melodiat ja tarpeeksi toistoa. Koskettava sanoma, eli nuorten rakkaus.

4.8 Aamulaulu – Mattila

Juhana Mattila (1987-), originaali sävellaji Fis-duuri

Viimeisenä, muttei suinkaan vähäisimpänä kappaleena meillä oli konsertissa Juhana Mattilan samaiseen aamulaulu runoon sävelletty kappale. Tämä esitys oli samalla kappaleen kantaesitys.

Aamulaulu

Orig. Sata ja yksi laulua (1898) Juhana Mattila (2016)

Eloisasti (♩=72-76)
con brio

mf Kai - u, kai - u lau - lu - ni, kai - u kor - ke -

mf con brio

con pedale

Mattilan polkaisee laulun heti käyntiin soivalla mezzofortella ja reippaalla tempolla, jossa on Tempomerkintä **Eloisasti** ja esitysohje *con brio*. Mattila on ilmeisen optimistinen laulajien kykyjen suhteen. Ensimmäisessä ja viimeisessä säkeistössä on sen verran korkeita kohtia, kuten esimerkissäkin kappaleen ensimmäisellä rivillä näkyvä korkea ais, ettei laulua voi suositella ihan aloitteleville laulajille.

Sävellys toistaa jossain määrin samoja ajatuksia mitä Toivo Kuula on käyttänyt, kuten lähes samanlaisena toistuva ensimmäinen ja kolmas säkeistö, sekä keskimäinen säkeistö es-mollissa, ettei voi kuin ajatella että Mattilalla on ollut Leinon Aamulaulusta Kuulan säveltämänä vahva muistikuva tätä kirjoittaessaan.

Pianosatsi vaihtuu bassossa helmeileviksi kepeiksi murtosoinnuiksi ensimmäisen säkeistön kahden viimeisen säkeen kohdalla, jossa sanat ovat ”aamu koittaa, aalto käy | rannan raidan alle.”. Tämän jälkeen Mattila on säveltänyt pienen välisoiton, jossa toistetaan näiden kahden säkeen musiikillinen aines loppua kohti rauhoittuen, tulkintaohjeella *calmando*.

Keskimäinen säkeistö on Kuulan tapaan rauhallisempi rytmisesti, dynaamisesti kuin äänenkorkeudellisestikin. Tulkintaohjeena *tranquillo* ja tempomerkintänä **Rauhallisesti**, pianossa. Säkeistö pysyy melankolisena melkein loppuun saakka, kuitenkin viimeisellä säkeellä julistaen ”koko luomakunta” jossa käännytään Des-duurin puolelle ennen lyhyttä taukoa, jonka jälkeen palataan Alun tempoon ja soivaan mezzoforteen. Kolmannen säkeistön kaksi ensimmäistä säettä toistuvat muutamia pieniä rytmisiä eroja lukuun ottamatta samanlaisina.

25 *cresc.* *f* *ff allargando*

Ei ne es - tä vuo - ret - kaan — lem - pi - mis - tä nuor - ten.

25 *cresc.* *f* *ff allargando*

Mattila käyttää kaikkia tehokeinoja viimeisessä kahdessa säkeessä. Vasemmalle kädelle hän on kirjoittanut murtosointuja, kuten kappaleen ensimmäisen säkeistön lopussa. Pianistille ja laulajalle hän antaa tulkintaohjeen crescendo, sen perään forte ja Mattilan tulkinnassa kappaleen huippukohdalle, eli nuorten lemmelle merkinnät fortissimo ja allargando. Mattila vangitsee nuoren hurjan rakkaudenenergian kappaleen säveliin ja tavoittaa täsmentävän lopetuksen uljaasti tässä Leinon lyhyessä, mutta upeassa runossa.

5 KONSERTTI

5.1 Ohjelmisto

Valitessani kappaleita opinnäytetyöhöni, aikaa konserttiin oli vain muutamia kuukausia. Olin puhunut ystäväni Juhana Mattilan kanssa siitä, olisiko hänellä mahdollisuutta tulla pianistikseni opinnäytetyökonserttiini. Hän osoitti kiinnostusta projektia kohtaan ja sovimme alustavasti, että teemme konsertin hänen kanssaan. Se tosin ei ollut järkevää rakentaa konsertin ohjelmaa kokonaan uusien kappaleiden varaan. Luontevinta oli selvittää, mitä aihepiiriin sopivia kappaleita minulla on tämän hetkessä ohjelmistossani ja mitkä niistä voisivat soveltua opinnäytteeseen.

Olimme juuri pitäneet ystäväni Antti Virtalaineen kanssa yhteisen konsertin Merikarvian kirkossa syyskuun kymmenentenä päivänä 2016. Konsertissa kantaesitimme Virtalaineen kaksi kaunista laulua Leinon runoihin, jotka olivat *Yö ja Hän onneton rannalle uinui*. Lisäksi meillä oli konsertin aloituskappaleena Merikannon Leinon runoon säveltämä *Omenankukat*.

Mielessäni heräsi ajatus, että olisi erittäin kiinnostavaa vertailla samaan runoon sävellettyjä kappaleita. Leino ei myöskään ollut henkilöahmona minulle kovin tuttu, josta päädyin valitsemaan aiheeksi Leinon ja hänen runoutensa, sekä niihin sävelletyn musiikin.

Lähdin etsimään näille jo esitetyille kappaleille sopivia pareja. Löysin näihin runoihin kirjoitettuja kappaleita ja muutamiin löysin useampiakin sävellyksiä. Esimerkiksi Heikki Sarmannolla olisi ollut muutamia näihin sävellettyjä kappaleita. Joidenkin päivien kuluttua minulla oli käsissäni kuusi sävellystä, eli kaksi jokaiseen kolmeen runoon. Nämä valitut kappaleet olivat sellaisia mitkä sopivat mielestäni hyvin kyseiseen konserttikokonaisuuteen ja joiden esittämisestä myös pianistini Mattila oli innostunut.

Mattilan säveltämä Aamulaulu tuli kuvioihin vasta hieman myöhemmin, kun hän mainitsi minulle, että oli säveltänyt Leinon runoon uuden kappaleen ja lupasi lähettää sen minulle tutkittavaksi. Sain nuotin joitakin päiviä myöhemmin muistaakseni lokakuussa ja tutustuin kappaleeseen. Alkuun hieman epäröin, mutta kokeiltuamme sitä

ensimmäisen kerran Juhanan kanssa, päädyin ottamaan sen mukaan konserttiini. Ja mikä olisi ollut sopivampi pari Mattilan Aamulaululle, kuin hyvin monen suomalaisen tuntema Kuulan sävellys samaiseen runoon.

Yksin - Improvisaatiösävellys

Syntymäpäivänäni syyskuun kolmantena olimme Mattilan kanssa hänen mökillään Ylöjärven Karhella ja illan aikana luimme omaksi huviksemme erilaisia runokirjoja. Törmäsimme yhteen runoon, joka alkoi soida molempien mielessä musiikkina ja siitä inspiroituneena siirryimme pianon ääreen ja kokeilimme sävelmistä improvisaatiotekniikalla. Laitoimme nauhurin pyörimään ja aloimme improvisoida. Juhana soitti ja minä lauloin. Kuuntelimme nauhoituksen, otimme vielä kaksi tai kolme ottoa ja lopullinen tuotos jäi tallenteena talteen, näiden muutamien nauhoituskertojen jälkeen.

Pidemmän aikaa tallenne oli ns. viihdekäytössä, eli lähetimme sitä ystävillemme viestien välityksellä kuultavaksi ja menipä se myös yhden viestin mukana Italiaan asti. Vastaanotto kappaleelle oli positiivista melkein jokaisessa osoitteessa, minne sen lähetimme. Ohjelmiston lopullista muotoa miettiessämme päädyimme siihen, että kantaesitämme kappaleen konsertissa. Perusteluna kappaleen valinnalle pidimme sitä, että Onervalla oli erityislaatuinen suhde Leinon elämässä lähes koko hänen elämän ajan ja toisena teemaan erittäin hyvin sopivana perusteluna, pystyimme tuomaan kuulijoille oman esimerkkimme runon pukemisesta musiikiksi.

Yksin käyn ja laulan
taivaan kuvun alla.
Äärtä mittaa vailla,
kaipuu matkan kulkijalla.

Yksin alla taivaan
polkuni käy mutkainen.
Määränpää jos jossain lienee
Yksin yllän sen.

Runo on alkuperältään Arvid Mörlen (1876-1946) käsialaa ja L. Onerva teki siihen suomenkielisen käännöksen. Sävellys Eero Lasorla & Juhana Mattila. Tätä kappaletta en ole analysoinut opinnäytetyössäni kirjallisesti, vaan se oli tuomassa henkilökohtaista kokemusta konserttiin siitä, miten runo pukeutuu musiikkiin.

5.2 Harjoitusprosessi

Harjoitusprosessi oli mielenkiintoinen ja sille oli riittävästi aikaa. Aloitimme kappaleiden harjoittamisen omissa lokeroissamme ja kun olimme päässeet sellaiseen tilanteeseen, että molemmat suurin pirtein osasivat omat osuutensa, lähdimme harjoittelemaan musiikkia yhteen. Välillä oli tiiviimpiä harjoitusrupeamia ja välillä pidempiä taukoja, mutta harjoittelua oli joka tapauksessa riittävästi, muttei liikaa.

Pyrimme myös Mattilan kanssa tilanteisiin, jossa pääsimme esittämään kappaleita pienemmissä erissä, ja sitä kautta valmistimme kappaleita esityskuntoon. Tallensimme joitakin kappaleita myös harjoitusten aikana ja kuuntelimme niistä joitakin ottoja, joita koimme tarpeellisiksi. Itse koen, että eniten tein kuitenkin työtä kappaleiden tekstien kanssa ja löysin juuri runoihin syventymällä uusia sävyjä konsertin tulkintoihin.

5.3 Konserttipaikka

Konserttipaikkaa valitessamme, keskustelimme useammasta vaihtoehdosta. Esillä oli Vanhan kirjastotalon konserttisali, Vanha kirkko keskustorilla ja Pyynikinlinna. Pyynikinlinna oli alusta asti se paikka, jonne halusimme päästä konsertin pitämään ja kirjastotalo, sekä vanha kirkko olivat varavaihtoehtoina. Paikka vahvistui vasta marraskuussa ja olimme molemmat todella iloisia, saatuaamme varmistuksen siitä, että pääsemme konsertille sopivaan ympäristöön esittämään näitä kappaleita.

5.4 Promootio

Tein konserttia varten kaiken materiaalin itse. Konserttijulisteesta tein useampia versioita kuukauden sisällä, ennen kuin sain lopullisen version valmiiksi. Julisteesta tuli mielestäni hieno ja se kuvasti konsertin sisältö myös erinomaisesti. (Liite 1.) Tein myös konsertin promootiota varten 16:9 kuvasuhteisen digitaalisen julisteen, joka pyöri

oppilaitoksen tapahtumaruuduissa, ympäri oppilaitosta, sekä tanssipuolen tiloissa muutaman viikon ennen konserttia. (Liite 2.)

Sosiaalisessa mediassa, eli Facebookissa mainostin konserttia julkisena tapahtumana, jonka julkaisin myös noin kaksi viikkoa ennen konserttia. (Liite 3.) Lisäksi tein konserttiin käsiohjelman, joka sisälsi konsertin ohjelman, lyhyen selostuksen opinnäytetyön aiheesta, Leinon neljä runoa ja taiteilijaesittelyt. Kansilehden käsiohjelmaan tein muokkaamalla konserttijulistetta. (Liite 4.)

5.5 Konsertti

Konserttipäivä oli itsenäisyyspäivän jälkeinen torstai, eli suomalaisen musiikin päivä kahdeksas joulukuuta 2016. Konserttipäivän aamu sujui ilman sen suurempia kommelluksia. Pääsimme sisälle Pyynikinlinnaan kello kahdelta valmistautumaan. Ennen esitystä kokeilimme tilan akustiikkaa ja totesimme sen erinomaiseksi. Laitoimme nauhoituslaitteet valmiiksi paikalleen ja lopun ajan ennen konserttia, käytimme esitykseen keskittymiseen.

Pyynikinlinna on konserttipaikkana melko pieni, vaikkakin upea. Sinne mahtuu maksimissaan noin viisikymmentä ihmistä kuuntelemaan konserttia. Iloksemme saimme paikalle yleisöä noin kolmekymmentä henkeä, vaikka konsertin ajankohta ei ollut millään muotoa paras mahdollinen kuulijoille. Konsertti meni kokonaisuutena mielestämme erinomaisesti, eikä meitä jäänyt harmittamaan mikään asia. Yleisön oli kannustava, vastaanottava, eli mukana ja konsertin jälkeiset aplodit olivat raikuvat.

Konserttitallenteen tiedot löytyvät liitteenä. (Liite 5.)

6 POHDINTA

Opinnäytteeni pääpaino oli konsertilla, joka onnistui mielestäni erittäin hyvin. Runojen ja musiikillisen analyysin kanssa tekemäni työ syvensi musiikin tulkintaa, vaikka osa kirjoitustyöstä jäikin konsertin jälkeiseen elämään. Vaikka kirjoitinkin analyyseni konsertin jälkeen, en usko että kappaleiden tulkinnasta jäi analyysissä käsittelemiäni asioita puuttumaan. Päinvastoin koen asian olevan niin, että teimme musiikillista analyysiä koko harjoitusprosessin ajan Juhanan kanssa yhdessä ja omilla tahoillamme. Jälkikäteen tarkasteltuna olisin voinut syventyä runojen tulkitsemiseen paljon enemmän harjoittelemalla tulkintaa selvästi erillään musiikillisista harjoituksista. Kappaleiden esityksiin sen sijaan olin erittäin tyytyväinen.

Harjoitusmäärä konserttia varten oli myös riittävä, ja tällä tarkoitan sekä itsenäistä harjoittelua että yhteisiä harjoituksia pianistin kanssa. Tämänhetkisillä tiedoilla ja taidoillani sekä harjoitusmäärän suhteutettuna lopputulos oli siis todella hyvä. Mielestäni myös yhteistyö pianistin kanssa onnistui hyvin. Tätä kirjoittaessani olen katsonut konsertin tallenteen kahteen kertaan ja pidin näkemästäni ja kuulemastani. Keskustelin heti konsertin jälkeen useamman konsertin kuuntelijan kanssa ja palaute oli todella positiivista. Juuri runonlausunnan ja lausutun runon kuulemista pidettiin mielenkiintoisena. Konsertin rakenne miellytti myös yleisöä. Konsertti olisi tosin saanut olla pidempi muutamien kuulijoiden mielestä.

Tämä oli minulle ensimmäinen kerta, kun tein runoanalyysiä kirjallisessa muodossa. Olen toki analysoinut runoja koko lauluopintojeni ajan siinä sivussa tehdessäni töitä uusien kappaleiden kanssa, ja nyt tekemäni runoanalyysi oli erittäin mielenkiintoista ja opettavaista. Opin runoanalyysin termejä ja uskon, että juuri termien kautta käsitellyistä analyysistä on minulle hyötyä tulevaisuudessa. Tarkoitan tällä sitä, että termien oppimisen kautta ymmärrän nykyään runon rakenteesta paljon enemmän ja osaan pohtia runoja syvällisemmin. Analyysit olisivat ehkä voineet olla yhtenäisempiä kirjoitusasultaan ja olisin voinut mennä ehkä vielä pidemmälle runon tutkimisessa termien kautta, mutta joka tapauksessa koen onnistuneeni runojen analysoimisessa. Yksi hyvin tärkeä seikka prosessin aikana oli myös oppia ymmärtämään, että runosta ei voi tehdä vääränlaista tulkintaa ja että oikeastaan kaikki tulkinnat ovat oikeita, sekä sen että tulkinnat myös muuttuvat eletyn elämän mukana.

Musiikillinen analyysini perustui mielessäni soivaan kuulokuvaan musiikista sekä kirjoitettuun nuottikuvaan. Musiikkianalyysiä jälkikäteen tarkasteltuna koen, että olisin voinut jakaa analyysiä useampiin osa alueisiin, kuten tein runojen kanssa. Tämä olisi yksi selkeä parannusehdotus tulevia musiikillisia analyysyjä silmällä pitäen. Siitä huolimatta koen saaneeni ajatukseni puettua hyvin sanoiksi ja olevani tyytyväinen tapaan, miten analysoin musiikkia. Tein runoanalyysin ensin ja vasta sitten analysoin musiikkia. Tämä heijastui myös jonkin verran musiikkianalyysiin, mikä oli hyvä asia. Yhteen vetona sanoisin, että onnistuin analysoinneissa kaiken kaikkiaan kohtuullisen hyvin.

Ajankäyttö konsertin suhteen oli sopivasti mitoitettu, mutta kirjalliseen osuuteen olin varannut aivan liian vähän aikaa. Oikeastaan ongelma oli siinä, etten saanut aloitettua kirjoitusprosessia täydellä teholla kuin vasta viimemetreillä. Konsertti oli hyvä, mutta kirjalliseen työhön olisi pitänyt paneutua aikaisemmin ja rauhallisemmin. Ainakin sen opin, että suuren kirjoitusprosessin läpivieminen sisältää paljon muutakin kuin sen pelkän kirjoittamisen. Aikaa on varattava myös viimeistelevälle työlle ja sitä kannattaa varata reilusti.

”Monta tietä on mielillä ja ajatuksilla monta metsäpolkua”

Eino Leino

LÄHTEET

Kantokorpi, M. & Lyytikäinen, P. & Viikari, A. 1990. Helsinki: Yliopistopaino.

Korhonen, A. 2003. Sininen laulu. Suomen taiteiden tarina. Leino Eino. YLE Teema. Luettu 7.12.2016.

<http://yle.fi/vintti/yle.fi/sininenlaulu/yle.fi/teema/sininenlaulu/artikkeli.php-id=51.htm>

Kupiainen, U. 1964. Lyhyt runousoppi. Yleisen kirjallisuustieteen alkeet. Helsinki: WSOY.

Leino, E. & Mäkelä, H. 2003. Virta venhettä vie. Eino Leinon elämä ja runot. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Levola, K & Saure, A. 2009. Runo vieköön -opas. Helsinki: Trio Offset.

Parkkinen, J. 2015. Mitallisen runon kirjoittamisesta. Runomitta. Päivitetty 13.04.2015. Luettu 10.12.2016 http://www.parkkinen.org/runo_opas.html

Sihvo, H. 1978. Alkulause julkaisussa Sarmanto, H. Moment musical. Heikki Sarmannon lauluja Eino Leinon runoihin. Helsinki: Offset.

Wikipedia. 2016. Eino Leino. Päivitetty 20.11.2016. Luettu 8.12.2016. https://fi.wikipedia.org/wiki/Eino_Leino

LIITTEET

Liite 1. Konserttijuliste

LEINO PUKEUTUU MUSIIKKIIN

Suomalaisen musiikin päivänä 08.12.2016
Kello 15:00, Pyynikinlinna, Tampere
VAPAA PÄÄSY!

MERIKANTO
KUULA
MELARTIN

VIRTALAINEN
MATTILA

Eero Lasorla,
laulu

Juhana Mattila,
piano

Konsertissa mukana myös kantaesityksiä!

"Monta tietä on mielillä ja ajatuksilla monta metsäpolkua."
- Eino Leino

Konsertti on Eero Lasorlan taiteellinen opinnäytetyö Tampereen ammattikorkeakoulussa.

LEINO PUKEUTUU MUSIIKKIIN

Suomalaisen musiikin päivänä 08.12.2016
Kello 15:00, Pyynikinlinna, Tampere
VAPAA PÄÄSY!

Eero Lasorla,
laulu

Juhana Mattila,
piano

Liite 3. Kuvankaappaus sosiaalisesta mediasta, Facebook

LEINO PUKEUTUU MUSIIKKIIN

Suomalaisen musiikin päivänä 08.12.2016

Kello 15:00, Pyynikinlinna, Tampere

JOULU

8

Leino pukeutuu musiikkiin

VAPAA PÄÄSY!

Julkinen · Järjestäjä: Eero Lasorla

Kutsu
 Muokkaa
 ...

8. joulukuuta 2016 klo 15:00–16:00
4 päivää sitten

Pyynikinlinna, Emil Aaltonen
Mariankatu 40, 33200 Tampere

Näytä kartta

Tietoja

Keskustelu

Kirjoita julkaisu
 Lisää kuva/video
 Luo kysely

Kirjoita jotain...

Tiedot

Tervetuloa kuuntelemaan "Leino pukeutuu musiikkiin" -konserttia suomalaisen musiikin päivänä 08.12.2016 kello kolme iltapäivällä.

Ohjelmassa on Eino Leinon runoja ja niihin sävellettyä musiikkia. Konsertti antaa kuulijoille pienen palasen siitä miten samaan tekstiin voidaan säveltää erilaista musiikkia. Esitämme siis muutamiin Eino runoihin kaksi erilaista sävellystä, jolloin kuulija pääsee ripauksen lähemmäs säveltäjän sielunmaisemaa.

Perinteisistä suomalaisista lied -säveltäjistä meillä on mukana Oskar Merikannon, Toivo Kuulan sekä Erkki Melartinin musiikkia ja nykysäveltäjistä ystäväni Antti Virtalainen sävellyksiä, sekä myös konsertin pianisti Juhana Mattilan käsialaa oleva kappale ja yksi yllätysnumero.

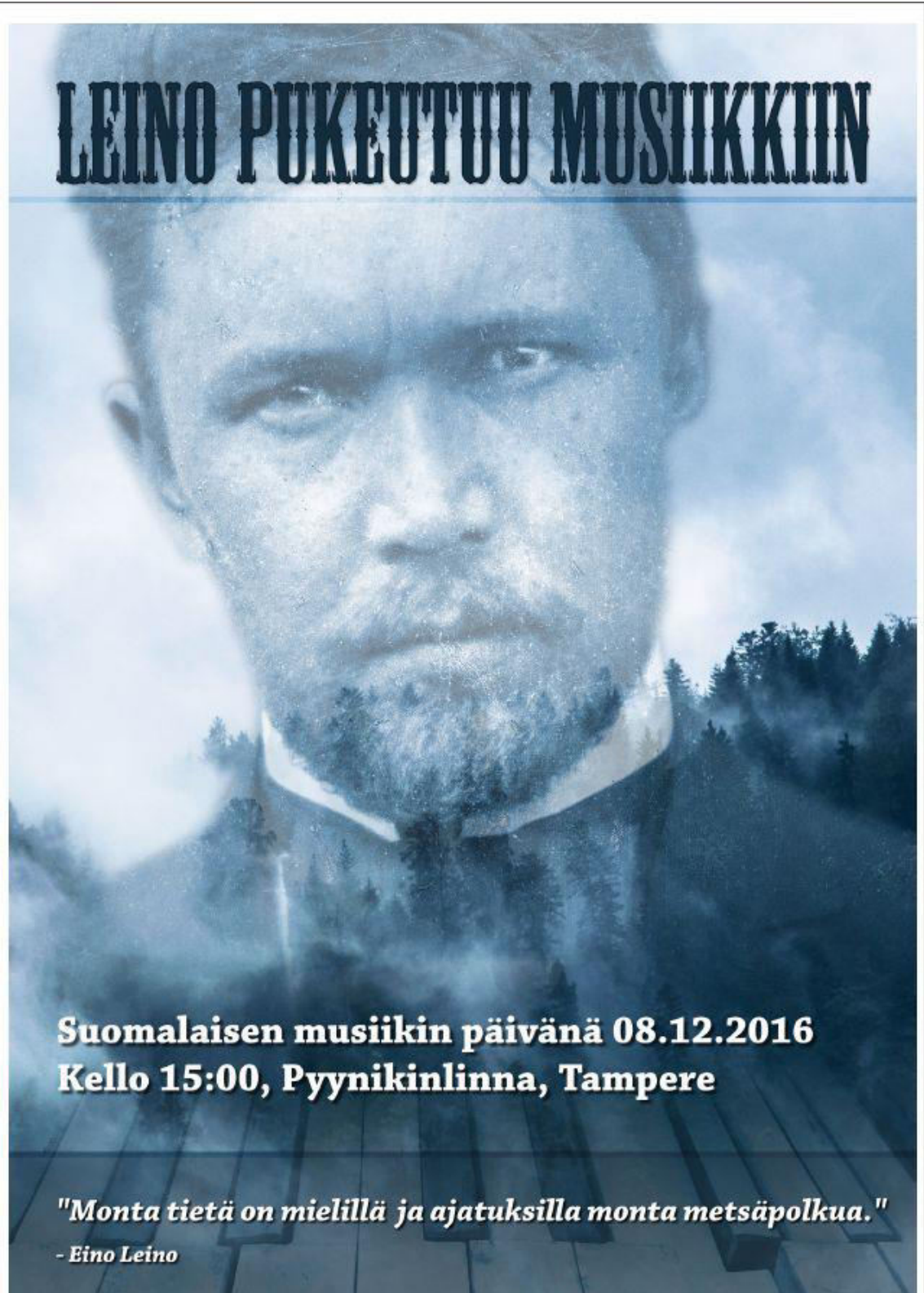
Meri, Marko ja 6 muuta kaveria osallistuivat

17

9

204

kiinnostunut
 osallistuivat
 jaettu seuraavien kanssa

OHJELMA

Omenankukat - Oskar Merikanto
Omenankukat - Erkki Melartin

Hän onneton rannalle uinui - Erkki Melartin
Hän onneton rannalle uinui - Antti Virtalaine

* Yksin (runo L. Onerva) Juhana Mattila & Eero Lasorla

Yö - Toivo Kuula
Yö - Antti Virtalaine

Aamulaulu - Toivo Kuula
* Aamulaulu - Juhana Mattila

*) Kappaleen kantaesitys

OPINNÄYTETYÖ

Kiinnostukseni Eino Leinoa kohtaan on on ollut tietämättäni mukana monien vuosien ajan laulaessani suomalaisia yksinlauluja. Kun aloin ammattiopintojeni aikana perehtyä kenen lauluja laulan, hyvin useasti vastaus säveltäjän takana oli Eino Leino. Kesällä 2016 tein ystäväni säveltäjä/kirkkomuusikko Antti Virtalaineen kanssa konsertin Merikarvian kirkossa jossa kantaesitimme Antin kaksi yksinlaulua Leinon runoihin jotka olivat, Hän onneton rannalle uinui sekä Yö. Kesän lopussa valitessani aihetta opinnäytteelleni tuntui luonnolliselta käsitellä Leinon runoutta ja sitä kautta päädyin vertailemaan Leinon runoihin sävellettyä musiikkia, miten säveltäjät ovat niitä käsitelleet ja mitä itse koen runojen sisältävän.

Valitsin opinnäytteeseeni neljä Leinon runoa, jotka luen ensin ja joista jokaisesta esitämme tämän jälkeen kahden säveltäjän säveltämät laulut. Näin pääset kuulijana matkalle taiteen eri kerroksiin ja pääset kuulostelevaan miten eri tavoilla samoja asioita voi nähdä ja kuulla.

Antoisaa matkaa Leinon seurassa.

Omenankukat

Mun onneni kukkii kuin omenapuu
kevät-öissä valoisissa,
kun kuusten latvat ne punertuu
ja immet on unelmissa.

Ne yöt pari ympäri helluntain,
ne yöt on suuret ja syvät
ja silloin jos ei tule tuuli vain,
niin kypsyvät heelmät hyvät.

Oi, antaos taivas tyyntä nyt,
jos sitten sa annatkin muuta!
Oi, varjele Luojaani vakainen
nyt orvon omenapuuta!

Hän onneton rannalle uinui

Hän onneton rannalle uinui
sinikellojen siimekseen
ja kellot ne hiljaa keinui
ja soitteli sormet veen.

Hän onneton rannalle uinui -
käen kukkuhun heräsi hän,
hän ennen einettä kuuli
käen kultien helkkyvän.

Hän onneton rannalle uinui -
ja poikasen povessa ain
nyt aaltojen sormet ne soittaa
ja kellot ne keinuvi vain.

Yö

Yö saapuu. Päivä on poissa.
Hämy silmiä hämmentää.
Jo kaukana korven soissa
tulet virvojen viriää.

Ypö yksin istun ma koissa,
ei armasta, ystävää.
Mut oudoissa unelmoissa
mun henkeni heläjää.

Ken siellä? Ken lehdossa läikkyy?
Kuka huntua huiskuttaa?
Kuva valkea vierii ja väikkyy,

tutut piirtehet pilkoittaa.
Mun aatteeni seisoo ja säikkyy.
Sumu silmiä sumentaa.

Aamulaulu

Kaiu, kaiu lauluni,
kaiu korkealle!
Aamu koittaa, aalto käy
rannan raidan alle.

Nuku, nuku, sydämein,
nuku nuorta unta!
Katso, kuinka havajaa
koko luomakunta!

Lennä, lennä lempeni,
lennä yli vuorten!
Ei ne estä vuoretkaan
lempimistä nuorten.

Eero Lasorla

Eero Lasorla (s.1984) aloitti laulamisen pienenä poikana Salossa peruskoulun musiikkiluokalla kuorossa ja kuorolistina. 2008 Eero aloitti ammattiopinnot Tampereen konservatoriossa Petri Antikaisen johdolla josta hän valmistui 2012. Samana syksynä Eero aloitti opiskelun Tampereen ammattikorkeakoulussa (TAMK), jossa hänen opettajinaan ovat olleet Petri Antikainen ja tällä hetkellä Ulla Raiskio.

Lukuvuoden 2014-15 Eero oli vaihto-opiskelijana Roomassa opettajilla Claudio Di Segni sekä Amelia Felle ja nyt hän on päättämässä opintojaan TAMK:ssa, jonka jälkeen hän aloittaa maisteriopinnot Roomassa vuonna 2017 konservatorio Santa Ceciliaassa.

Koulun ohessa hän on hakenut uutta näkemystä musiikilliseen ilmaisuun Esko Jurvelinin, Jaakko Ryhäsen ja Rosa Polimenoun (Kreikka) mestarikursseilta. Lisäksi hän on ottanut yksityisiä tunteja bassolta Björn Blomqvist sekä tenoreilta Christian Juslin, Johan Botha (Etelä-Afrikka/Itävalta) ja Alessandro Liberatore (Italia).

Esiintymiskokemusta Eerolla on sekä kuorolaisena että solistina lukuisista produktioista ja konserteista, joista henkilökohtaisesti tärkeimpiä hänelle ovat Tom Rakewellin (Hulttio) roolia Igor Stravinskyn oopperassa The Rake's Progress (Hulttion tie) 2013, sekä West Side Story -musikaalin Tonyn rooli vuonna 2011. Musiikin lisäksi Eero on opiskellut näyttelijäntyötä Jotaarkka Pennasen ohjauksessa, 2012 esitetyn Stravinskyn musiikkiin ja Ramuzin tekstiin rakentuvan Sotilaan tarina -näytelmän nimiroolissa.

Juhana Mattila

Juhana Mattila toimii päätyönään Tampereen Musiikkiakatemiassa, joka on Tampereen Ammattikorkeakoulun ja Tampereen konservatorion muodostama opetusyhteisö. Samasta akatemiasta hän on valmistunut musiikkipedagogiksi.

Mattila tunnetaan luotettuna säestäjänä lied-, teatteri- ja oopperamusiikin konserteissa. Hämeenlinnassa hän soitti Panssarisoihtokunnassa vuosina 2007-2008. Tampereen seudun kuoromaailmassa hänet tunnetaan aktiivisena Kanerva-kuoron ja Lempäälän mieskuoron säestäjänä. Tenorinakin Mattilaa on voinut kuulla Näsin Äänen ja Tampereen ortodoksisen kuoron riveissä.

Mattilan esiintymisiä, sävellyksiä ja musiikillisia lyhytelokuvia on tutkittavissa videopalvelu YouTubessa kanavalla Juhana Mattila.

Liite 5. Konsertin tallenne

Konsertin tallenne on kuultavissa Tampereen ammattikorkeakoulun, Pyynikintorin toimipisteen kirjastossa, osoitteessa F.E. Sillanpään katu 9, Tampere.